

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

PPMi

Priemonės 09.2.1-ESFA-K-728 „Išimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“ poveikio mokinių pasiekimams vertinimas

Atvejo studija

TURINYS

Įvadas	3
1. Priemonės 09.2.1-ESFA-K-728 „Išimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“ tinkamumas	7
1.1. Priemonės 09.2.1-ESFA-K-728 „Išimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“ intervencijos logika	7
1.2. Priemonės tinkamumas suplanuotam poveikiui pasiekti	10
2. Investicijų poveikis mokinių pasiekimams	16
2.1. Projektai pasirinktos tobulinti sritys, vykdytos veiklos ir sukurti produktai.....	16
2.2. ES investicijų poveikio mokinių pasiekimų gerinimui įvertinimas	22
2.3. Projektų rezultatams įtakos turėjusių veiksmų identifikavimas	31
Išvados ir pasiūlymai ateičiai	34

Įvadas

Siekiant atliepti Lietuvos ikimokyklinio ir bendrojo švietimo srityje kylančias problemas, remiantis Bendrojo ugdymo mokyklų, vykdančių pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, stiprinimo ir inkluzinio ugdymo plėtros 2014–2016 m., Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo į bendrąjį ugdymą ir profesinį mokymą 2014–2016 m. ir Kokybės kultūros plėtros veiksmų planais, 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programoje buvo numatytos vykdyti šios veiklos:

- 1) naujų bendrojo ugdymo proceso organizavimo modelių (įskaitant įvairios mokymosi pagalbos teikimą mokiniams, turintiems mokymosi sunkumų) diegimas mokykloje, atnaujinto bendrojo ugdymo turinio diegimas mokykloje;
- 2) virtualių ugdymo(si) aplinkų bendrojo ugdymo institucijose diegimas (įskaitant su virtualių ugdymo(si) aplinkų naudojimu susijusių kompetencijų stiprinimą, taip pat, jeigu reikalinga, papildomai gali būti numatytos virtualių ugdymo(si) aplinkų kūrimo, atnaujinimo ar pritaikymo veiklos);
- 3) bendrojo ugdymo kokybės gerinimas telkiant mokyklos bendruomenę (pvz., karjeros paslaugos; tėvų informavimas ir mokymas apie vaikų ugdymo poreikius; aktyvesnis tėvų ir mokinių įtraukimas į mokyklos savivaldą; mokyklos mikroklimate gerinimas; demokratinių mokyklos gyvenimo procesų tobulinimas; ugdymo ir mokymo programų įgyvendinimas bendradarbiaujant su švietimo ir kitomis įstaigomis ir pan.).

Iš viso pagal 09.2.1-ESFA-K-728 priemonę „Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“ paskelbti 3 kvietimai, jai yra numatyta skirti 9,84 mln. eurų finansavimą, iš jų 4,98 mln. eurų jau suplanuoti 1 kvietimo projektams, 1,96 mln. eurų – 2 kvietimo, 1,74 mln. eurų – 3 kvietimo projektams. Vadovaujantis 728 priemonės projektų finansavimo sąlygų aprašu, projekto metu turi būti pasirinkta ir įgyvendinama viena iš minėtų trijų pagal šią priemonę remiamų veiklų.

Pagal 1 ir 3 kvietimus finansuojami projektai siekia gerinti bendrojo ugdymo mokinių pasiekimus, o 2 kvietimo projektai fokusuojasi į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės tobulinimą (žr. 1 LENTELĖ. . Šios ataskaitos pateikimo metu baigti įgyvendinti 1 kvietimo projektai (iš viso – 51 projektas), tebevykdomi 2 kvietimo projektai (iš viso – 34 projektai) ir sudaromos pagal 3 kvietimą finansuoti pasirinktų projektų sutartys.

1 LENTELĖ. PRIEMONĖ 09.2.1-ESAF-K-728 „IKIMOKYKLINIO IR BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ VEIKLOS TOBULINIMAS“

	1 KVIETIMAS NR. 09.2.1-ESFA-K-728-01	2 KVIETIMAS NR. 09.2.1-ESFA-K-728-02	3 KVIETIMAS NR. 09.2.1-ESFA-K-728-03
Paskelbimo data	2017-06-26	2018-10-22	2019-12-05

Paraiškos pateikimo terminas	2017-07-31	2019-01-28	2020-02-24
Didžiausia galima projektui skirti finansavimo lėšų suma	115 500,00 Eur	115 500,00 Eur	100 000,00 Eur
Kvietimui numatytas finansavimas	4 981 464,00 Eur	1 969 416,00 Eur	1 743 267,00 Eur
Finansavimo tikslas	Pagerinti mokinių bendrojo ugdymo pasiekimus skatinant pokyčius švietimo įstaigų veikloje	Pagerinti ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo kokybę skatinant pokyčius švietimo įstaigų veikloje	Pagerinti mokinių bendrojo ugdymo pasiekimus skatinant pokyčius švietimo įstaigų veikloje
Remiamos veiklos	<ol style="list-style-type: none"> 1. naujų bendrojo ugdymo proceso organizavimo modelių, atnaujinto bendrojo ugdymo turinio diegimas mokykloje (-ose) 2. virtualių ugdymo(si) aplinkų bendrojo ugdymo institucijose diegimas 3. bendrojo ugdymo kokybės gerinimas telkiant mokyklos bendruomenę 	<ol style="list-style-type: none"> 1. naujų ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelių ir (ar) ugdymo turinio diegimas ikimokyklinio ugdymo mokykloje (-ose) 2. virtualių ugdymo(si) aplinkų ikimokyklinio ugdymo mokyklose diegimas 3. ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo kokybės gerinimas telkiant ikimokyklinio ugdymo mokyklos bendruomenę 	<ol style="list-style-type: none"> 1. naujų bendrojo ugdymo proceso organizavimo modelių, atnaujinto bendrojo ugdymo turinio diegimas mokykloje (-ose) 2. virtualių ugdymo(si) aplinkų bendrojo ugdymo institucijose diegimas 3. bendrojo ugdymo kokybės gerinimas telkiant mokyklos bendruomenę
Galimi pareiškėjai	Savivaldybių administracijos Mokyklos, vykdančios bendrojo ugdymo programas	Savivaldybių administracijos Ikimokyklinio ugdymo įstaigos	Savivaldybių administracijos Mokyklos, vykdančios bendrojo ugdymo programas
Partneriai	Ne mažiau kaip 1 mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas (privalomai) Viešieji juridiniai asmenys, veikiantys švietimo srityje ir registruoti Lietuvos Respublikoje (pasirinktinai)	Viešieji juridiniai asmenys, veikiantys švietimo srityje ir registruoti Lietuvos Respublikoje (pasirinktinai)	Viešieji juridiniai asmenys, veikiantys švietimo srityje ir registruoti Lietuvos Respublikoje (pasirinktinai)
Maksimali projektų trukmė	24 mėn.	24 mėn.	24 mėn.
Gautos paraiškos	114	103	92
Pasirašytos sutartys	51	34	<i>Nėra duomenų</i>
Prašomas finansavimas	8,45 mln. Eur	9,46 mln. Eur	6,82 mln. Eur
Skirtas finansavimas	4,03 mln. Eur	3,44 mln. Eur	<i>Nėra duomenų</i>

Šaltinis: sudaryta PPMI, remiantis PFSA ir www.esinvesticijos.lt.

Greta pagrindinio 9.2.1 konkrečiau uždavinio rezultato – „Pagal veiksmų programą ESF finansavimą ugdymo kokybei gerinti gavusių mokyklų, kurių mokinių ugdymo pasiekimai pagerėjo, dalis“ – rodiklio, 728 priemonė siekia ir dviejų nacionalinių produkto rodiklių: P.N.713 „Pagal veiksmų programą ESF finansavimą ugdymo kokybei gerinti gavusios ikimokyklinio ugdymo mokyklos“ ir P.N.728 „Pagal veiksmų programą ESF finansavimą ugdymo kokybei gerinti gavusios

mokyklos“ bei vieno specifinio produkto rodiklio – P.S.382 „Švietimo įstaigų darbuotojai, kurie dalyvavo ESF veiklose, skirtose mokytis pagal neformaliojo švietimo programas“ (žr. 2 LENTELĖ).

2 LENTELĖ. 728 PRIEMONĖS RODIKLIŲ PASIEKIMO PAŽANGA

RODIKLIO NR.	RODIKLIO PAVADINIMAS	SIEKTINOS REIKŠMĖS		PASIEKTA REIKŠMĖ (2019 PAB.)
		PĮP siektina reikšmė	Siektina reikšmė projektų sutartyse	
P.N.713	Pagal veiksmų programą ESF finansavimą ugdymo kokybei gerinti gavusios ikimokyklinio ugdymo įstaigos	80,00	129,00	5,00
P.N.728	Pagal veiksmų programą ESF finansavimą ugdymo kokybei gerinti gavusios mokyklos	345,00	209,00	178,00
P.S.382	Švietimo įstaigų darbuotojai, kurie dalyvavo ESF veiklose, skirtose mokytis pagal neformaliojo švietimo programas	2.330,00	2.866,00	1.944,00
R.S.383	Pagal veiksmų programą ESF finansavimą ugdymo kokybei gerinti gavusių mokyklų, kurių mokinių ugdymo pasiekimai pagerėjo, dalis	70,00	-	0,00

Šaltinis: sudaryta PPMI, remiantis PĮP ir SFMIS duomenimis [žiūrėta 2020 05 11].

Rengiant priemonės 09.2.1-ESFA-K-728 „Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“ atvejo studiją, kaip ir nurodyta techninėje specifikacijoje, buvo vertinami pirmojo kvietimo projektai, atsakant į klausimus:

- kokį poveikį projektai turėjo mokinių pasiekimams?
- kokios veiklos (tinkamas modelio pasirinkimas (prieš tai įvertinus jo reikalingumą ir tinkamumą mokyklai/ dalykui/ klasei), bendruomenės įtraukimas/ išitraukimas, stiprūs lyderiai, kt. veiksniai) padarė didžiausią teigiamą poveikį?
- kokios būtų rekomendacijos ateičiai dėl šiai sričiai aktualių projektų atrankos kriterijų modeliavimo 2021–2027 m. ES fondų investicijų laikotarpiu?
- kokie būtų siūlymai ir rekomendacijos ateičiai, siekiant efektyviau investuoti lėšas ugdymo kokybei ir mokinių pasiekimams gerinti?

Pirmajame atvejo studijos skyriuje yra pristatoma atkurta 728 priemonės intervencijos logika ir analizuojamas jos tinkamumas keliamų tikslų atžvilgiu. Toliau seka 728 priemonės 1 kvietimo projektų poveikio mokinių pasiekimams analizė ir siūlymai bei rekomendacijos ateičiai. Rengiant atvejo studiją pasitelkti šie tyrimo metodai:

- pirminių ir antrinių šaltinių analizė;
- administracinių ir stebėsenos duomenų analizė;
- priemonės 09.2.1-ESFA-K-728 „Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“ 1 kvietimo projektų vykdytojų ir partnerių, taip pat paraiškų, kurioms nebuvo suteiktas finansavimas,

teikėjų ir partnerių apklausos, kuriose dalyvavo 177 respondentai – 126 iš jų atstovavo finansuotų projektų, 51 – nefinansuotų projektų pusę¹;

- Nacionalinės švietimo agentūros (toliau – NŠA) pateiktų 2017 m. ir 2019 m.² Nacionalinių mokinių pasiekimų patikrinimų (toliau – NMPP) ir Pagrindinių ugdymo pasiekimų patikrinimų (toliau – PUPP) pateiktų duomenų analizė;
- 2 pusiau struktūruoti interviu su Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos atstovais;
- 11 interviu su finansuotų projektų vykdytojais, kurių metu išgirsti pavyzdžiai ir mokyklų ar savivaldybių bei projekto kontekstas papildė apklausų duomenis ir leido tiksliau įvertinti projektų įtaką mokymosi rezultatų gerinimui.

¹ Reikia pažymėti, kad nefinansuotų projektų paraiškose įvardyti vykdytojai ir ypač partneriai nebuvo aktyvūs apklausos dalyviai, pastarieji neretai turėjo labai mažai informacijos apie neįgyvendintus projektus.

² Siekiant nustatyti 728 priemonės poveikį buvo planuojama remtis 2020 m. NMPP ir PUPP duomenimis, tačiau dėl COVID-19 pandemijos situacijoje paskelbto karantino 2020 m. NMPP ir PUPP nebuvo organizuojami.

1. Priemonės 09.2.1-ESFA-K-728 „Išimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“ tinkamumas

Priemonė 09.2.1-ESFA-K-728 „Išimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“ (toliau – 728 priemonė) yra konkursinė priemonė, įgyvendinama Europos socialinio fondo agentūros (ESFA). Šios priemonės tikslas, o kartu ir 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos 9.2.1. konkretus uždavinys – pagerinti mokinių ugdymo pasiekimus skatinant pokyčius švietimo įstaigų veikloje.

1.1. Priemonės 09.2.1-ESFA-K-728 „Išimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“ intervencijos logika

2014–2020 m. Veiksmų programoje nurodoma, kad didžioji dalis mokyklų ir išimokyklinio ugdymo įstaigų mokymo(si) procesui taiko pasenusius ugdymo organizavimo modelius, prieigas, metodus, planus ir priemones. Mokytojams trūksta ne tik dalykinių, vadybinių, bet ir bendrųjų pažinimo, bendravimo su mokiniais, technologijų naudojimo kompetencijų, kurios yra labai svarbios ugdant mokinių kūrybiškumą, žadinant smalsumą, didinant motyvaciją, skatinant pilietiškumą, lyderystę ir verslumą³. Ne tik mokytojams, bet ir kitiems bendruomenės nariams (įskaitant tėvus ir globėjus) trūksta bendrųjų ir dalykinių kompetencijų, kurios prisidėtų prie aktyvios, įtraukios ir mokymuisi bei tobulėjimui palankios aplinkos ir bendruomenės kūrimo.

Su ugdymo kokybe susijusios Lietuvos švietimo problemos identifikuojamos ir Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje (toliau – Strategija):

- pagal tarptautinius švietimo pasiekimų vertinimus, pagrindinio ugdymo pakopoje Lietuvos mokinių pasiekimai žemesni nei ES vidurkis;
- Lietuva gerokai atsilieka nuo pirmaujančių šalių pagal mokinių aukščiausiųjų ir minimaliųjų pasiekimų lygį;
- didėja skirtumas tarp kaimiškose ir miesto vietovėse besimokančių vaikų pasiekimų;
- menkai išnaudojamas esamas Lietuvos bendrojo ir profesinio mokymo švietimo įstaigų potencialas;

³ 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programa (pakeitimas patvirtintas 2019-06-27 sprendimu Nr. C(2019)4959).

- prastai įsitvirtina ir veikia mokyklų įsivertinimo, strateginio planavimo, socialinės partnerystės ir tinklaveikos praktikos;
- menkai išplėta kokybės kultūra, bendruomenių įsitraukimo formos⁴.

Kaip nurodoma Bendrojo ugdymo mokyklų, vykdančių pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, stiprinimo ir inkluzinio ugdymo plėtros 2014–2016 m. veiksmų plane, dauguma mokyklų stokoja gebėjimų ir resursų tikslingai, atliepiai ir lanksčiai planuoti ir įgyvendinti ugdymo turinį. Tai reiškia, kad galimybių ir kompetencijų pritaikyti mokymosi turinį iššūkiai kyla ne tik Veiksmų programos aptartame mikro– (mokytojo kompetencijos), bet ir mezo– (švietimo įstaigų) lygmenyje. Mokyklose menkai taikomi į aktyvųjų mokinių mokymąsi ir kritinio mąstymo ugdymą orientuoti metodai, nėra ankstyvojo mokymosi sunkumų diagnozavimo bei pagalbos žemus pasiekimus demonstruojantiems mokiniams⁵.

Novatoriškų ir įtraukių mokymosi būdų plėtojimą stabdo ir tinkamų mokymosi aplinkų, medžiagų, priemonių, techninių galimybių stygius⁶. Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo į bendrąjį ugdymą ir profesinį mokymą 2014–2016 m. veiksmų plane pagrindinėmis su IT sritimi siejamomis Lietuvos bendrojo švietimo sistemos silpnybėmis nurodoma menka mokytojų motyvacija naudoti informacines ir komunikacines technologijas (toliau – IKT), žemas mokytojų pasitikėjimas savo technologijų naudojimo įgūdžiais, techninės pagalbos IKT diegimui ir naudojimui stygius, prastas mokyklų aprūpinimas kita technine (ne stacionariais ar nešiojamaisiais kompiuteriais) įranga (pvz. elektroniniais skaitytuvais, mobiliaisiais telefonais ir skaitmeninėmis kameromis), IT dalyko turinio negebėjimas atliepti dinamiško šiuolaikinio pasaulio poreikių⁷.

Šalia pedagoginių mokymosi turinio formulavimo ir metodų taikymo iššūkių bei IKT kompetencijų stygiaus problemų išskiriamos ir kitos su ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigų savivalda, įtraukimu, dalyvavimu ir bendruomeniškumu siejamos problemos. Kokybės kultūros plėtros veiksmų plane nurodoma, kad visuomenė mažai įtraukiama į švietimo klausimų svarstymą, mokymosi įstaigų bendruomenėse retai plėtojama dialogo kultūra, bendruomenė mažai žino apie kompetencijų ugdymo, vertinimo ir pripažinimo mechanizmus, o pačių mokyklų veiklos reguliavimas didžiąja dalimi vykdomas teisės aktais, menkai atliepiant bendruomenės informavimo ir atskaitomybės jai funkcijas⁸. Su gerėjančiais mokinių mokymosi rezultatais siejamas asmenybės augimo, saviraiškos, dalyvavimo, bendruomenės dialogo ir įtraukimo, gebėjimo mokyti(s) patirtis kaip svarbų ugdymo dėmenį numato ir 2015 m. patvirtinta nacionalinė Geros mokyklos koncepcija⁹.

Šias nacionaliniuose dokumentuose ir Veiksmų programoje identifikuotas problemas siekia atliepti ir iš ES lėšų suplanuota ir įgyvendinama 728 priemonė „Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“, kuriai skirtas 9,84 mln. eurų ESFA finansavimas. Trys finansavimo sąlygų apraše numatomos finansuoti

⁴ Valstybinė švietimo 2013 – 2022 metų strategija (patvirtinta 2013-12-23 nutarimu Nr. XII-745)

⁵ Bendrojo ugdymo mokyklų, vykdančių pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, stiprinimo ir inkluzinio ugdymo plėtros 2014 – 2016 metų veiksmų planas (patvirtintas 2014-09-05 įsakymu Nr. V-808)

⁶ Ten pat

⁷ Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo į bendrąjį ugdymą ir profesinį mokymą 2014–2016 m. veiksmų planas (patvirtintas 2014-05-15 įsakymu Nr. V-436)

⁸ Kokybės kultūros plėtros veiksmų planas (patvirtintas 2015-10-19 įsakymu Nr. V-1196)

⁹ Geros mokyklos koncepcija (patvirtinta 2015-12-21 įsakymu Nr. V-1308)

priemonės veiklos tiesiogiai siejasi su nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose identifikuotomis problemomis: pirmoji veikla atliepia poreikį tobulinti ir atnaujinti bendrojo ugdymo turinį, antroji – skatinti IKT diegimą ir naudojimą mokymosi įstaigose, trečioji – vystyti ir įtvirtinti mokyklos bendruomenės savivaldos formas. Žemiau pateikiama schema (žr. 1 PAVEIKSLAS. **Klaida! Nerastas nuorodos šaltinis.**vaizduoja apibendrintą į mokinių ugdymo pasiekimų gerinimą nukreiptos priemonės intervencijos logiką.

1 PAVEIKSLAS. APIBENDRINTA PRIEMONĖS 09.2.1-ESFA-K-728 INTERVENCIJOS LOGIKA

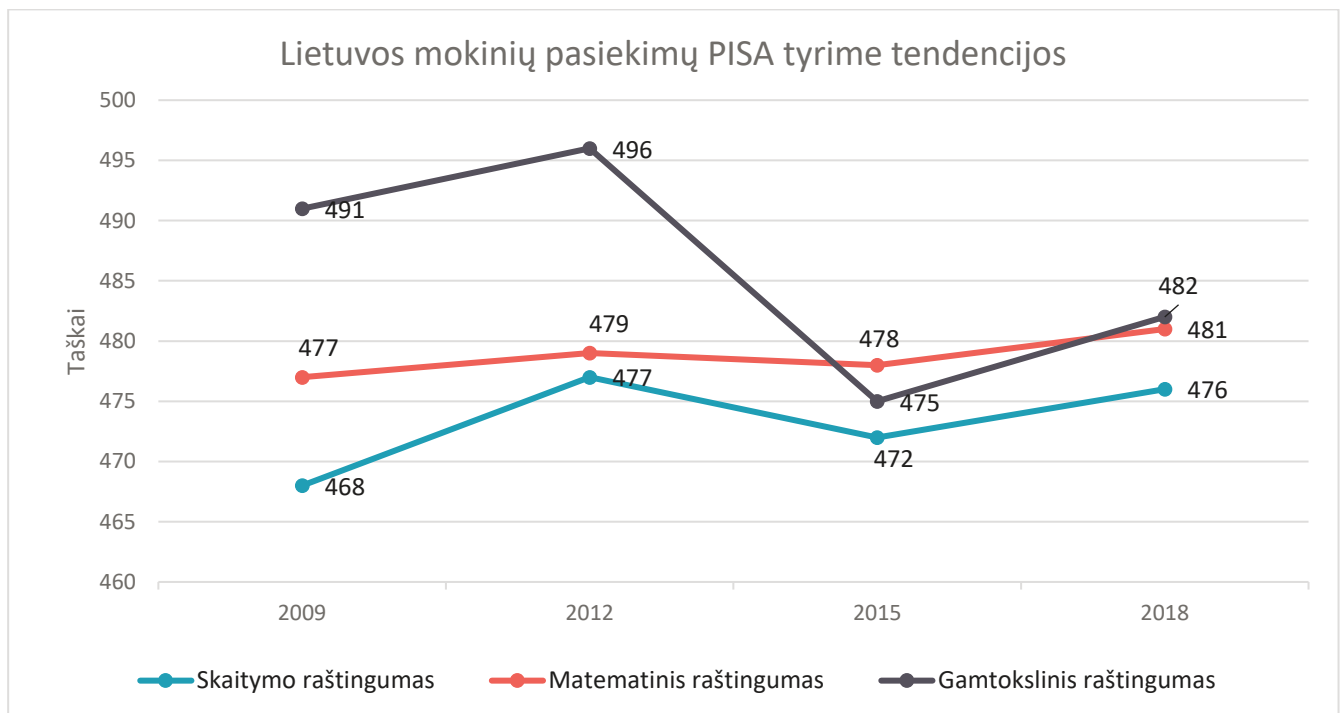

Šaltinis: sudaryta PPMI.

1.2. Priemonės tinkamumas suplanuotam poveikiui pasiekti

Kaip rodo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) tarptautinio penkiolikmečių tyrimo (PISA), atlikto 2018 metais, duomenys, per tris metus nuo paskutiniojo PISA tyrimo 2015 m., skaitymo, matematinis ir gamtamokslis raštingumas neženkliai pagerėjo (atitinkamai +4, +3 ir +7 taškai), tačiau šie rezultatai nėra statistiškai reikšmingi. Svarbu atkreipti dėmesį į bendrą pasiekimų tendenciją – skaitymo raštingumas nuo 2009 m. pakilo 8 taškais (statistiškai reikšmingas rezultatas), taigi, šioje srityje matoma nors ir laipsniška, bet teigiama tendencija. Matematinio raštingumo srityje taip pat matyti nedidelė teigiama kaita – čia, kaip teigiama PISA ataskaitoje, ilgojoje perspektyvoje stebima U-formos trajektorija, reiškianti, kad rezultatai išlieka stabilūs ir pamažu gerėja. Tuo tarpu gamtamokslio raštingumo srityje labiausiai išsiskiria gana ženklus rezultatų prastėjimas nuo 2012 iki 2015 metų (žr. **Klaida! Nerastas nuorodos šaltinis.**, stebima neženkliai didėjanti tendencija. Vis dėlto, nors visose trijose srityse stebima minimali teigiama tendencija, kaip teigiama PISA ataskaitoje, kokybine prasme, vidutiniai Lietuvos mokinių pasiekimai nuo 2015 iki 2018 metų ženkliai nepakito¹⁰. Bendrai vertinant Lietuvos mokinių pasiekimų rezultatus kitų šalių kontekste svarbu pastebėti, kad Lietuva pagal mokinių rezultatus visose trijose srityse atsilieka nuo EBPO vidurkio (žr. 3 PAVEIKSLAS. Vertinant žemiausius ir aukščiausius pasiekimus demonstruojančius mokinius Lietuvos rezultatai taip pat prastesni nei EBPO vidurkis (žr. **Klaida! Nerastas nuorodos šaltinis.**

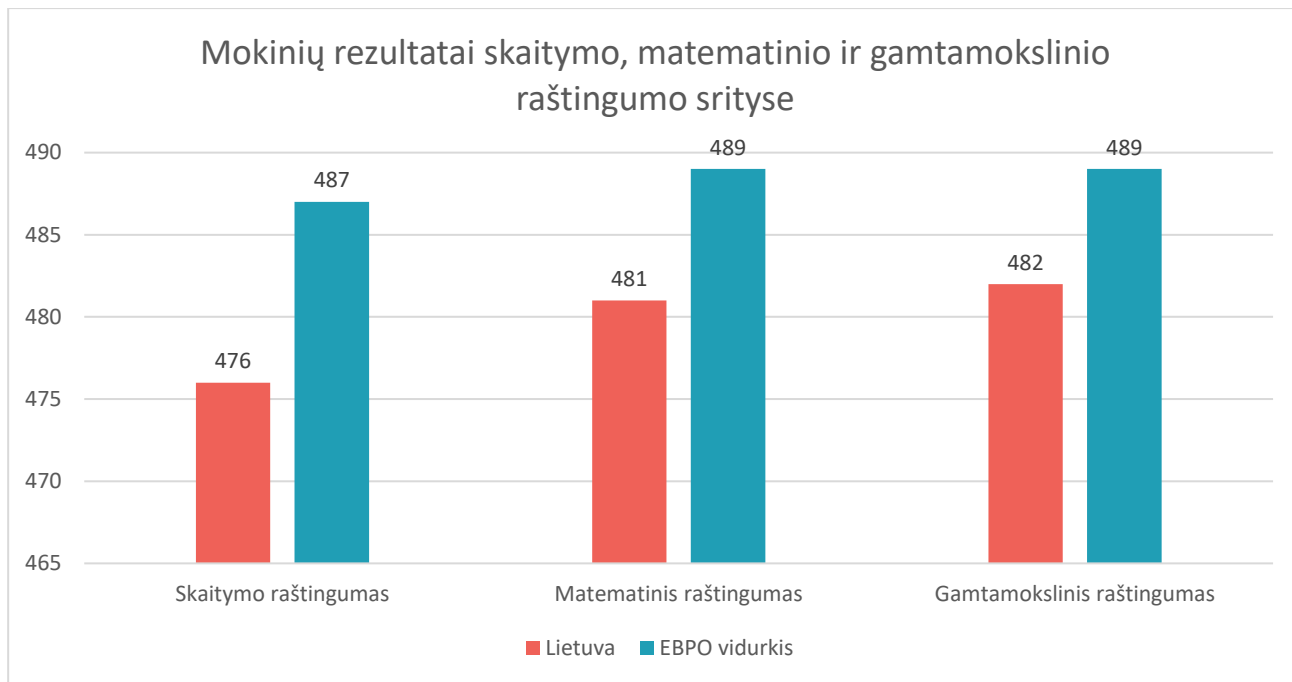
2 PAVEIKSLAS. LIETUVOS MOKINIŲ PASIEKIMŲ REZULTATŲ PISA TYRIME TENDENCIJA, 2009–2018

¹⁰ OECD (2019), PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/5f07c754-en>, p. 123.

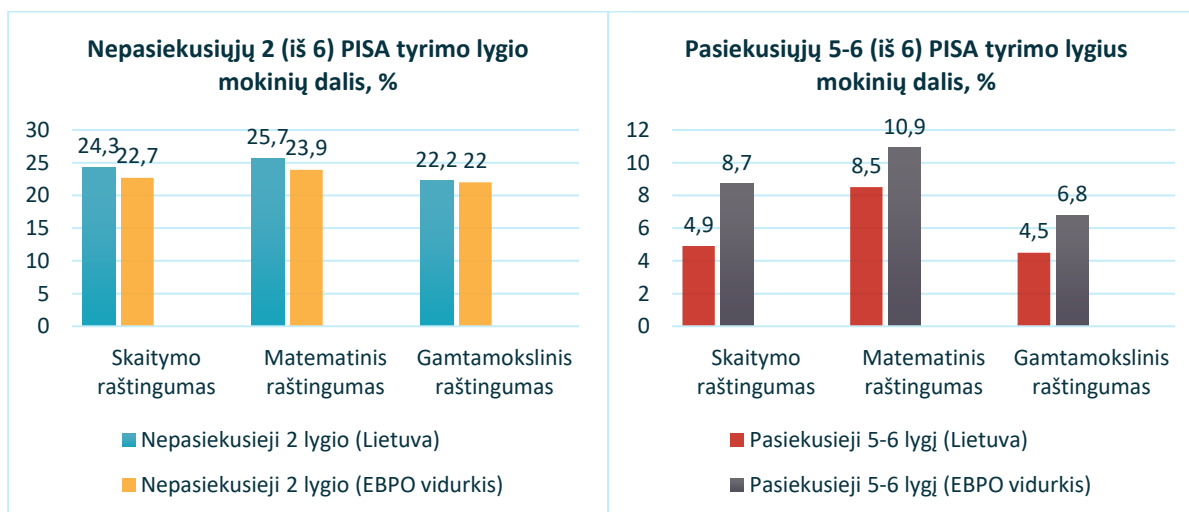
Šaltinis: sudaryta PPMI, remiantis OECD (2019), PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/5f07c754-en>.

3 PAVEIKSLAS. LIETUVOS IR EBPO ŠALIŲ VIDURKIO Palyginimas pagal rezultatus PISA tyrime 2018 m.

Šaltinis: sudaryta PPMI, remiantis OECD (2019), PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/5f07c754-en>.

4 PAVEIKSLAS. Žemiausius (iki 2 lygio) ir aukščiausius (5–6 lygiai) rezultatus demonstruojančių mokinių dalies palyginimas

Šaltinis: sudaryta PPMI, remiantis OECD (2019), PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/5f07c754-en>.

Pagal Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos (IEA) tarptautinio skaitymo gebėjimų tyrimą (PIRLS), atliktą 2016 m., Lietuvos ketvirtokų skaitymo įgūdžiai pagerėjo (2011 m. – 528 taškai, 2016 m. – 550 taškų)¹¹, ankstesniame etape tarp PIRLS vertinimų (nuo 2006 m. iki 2011 m.) Lietuvos rezultatas buvo suprastėjęs (kritimas nuo 537 taškų 2006 m. iki 528 m. 2011 m.)¹². Tos pačios organizacijos atliekamo tarptautinio matematikos tyrimo (TIMSS) duomenys rodo stabilius rezultatus tiek tarp ketvirtų, tiek tarp aštuntų klasių mokinių: 2011 m. ketvirtokų pasiekimai buvo įvertinti vidutiniškai 534 taškais ir išliko beveik tame pačiame lygyje 2015 m. (535 taškai), o 2011 m. aštuntokų pasiekimai – vidutiniškai 502 taškais, 2015 m. – 511 taškų. Kadangi pokytis sąlyginai nedidelis, atmetus atlikto tyrimo metu galimą paklaidą (2,5), galima teigti, kad rezultatai ne gerėja, o išlieka nepakitę. Nėgana to, verta atkreipti dėmesį, kad santykinai gerus matematikos gebėjimus (534) baigiant pradinio ugdymo programą 4 klasėje 2011 m. rodę ketvirtokai demonstruoja prastėjančius matematikos gebėjimų rezultatus (511) pagrindinio ugdymo programos metu (8 klasėje) 2015 metais.

Mokinių pasiekimams ir jų pokyčiui įtaką gali daryti daugelis vidinių charakteristikų ir išorinių veiksnių. Skirstant į kognityvinius ir nekognityvinius mokymosi procesui įtaką turinčius veiksnius, akademinėje literatūroje išskiriami šie mokinių pasiekimus skatinantys ar ribojantys veiksniai:

- mokyklos klimatas (mokyklos etosas, požiūris ir teikiama svarba mokomosioms ir papildomoms veikloms, mokytojų palaikymas ir pagalba, mokyklos lyderystė);
- žmogiškieji ir materialiniai resursai (mokymosi aplinka, priemonės, įranga, įrankiai, mokančiųjų žinios ir kompetencijos, mokymosi turinio ir tvarkaraščio formulavimas ir planavimas);
- mokinių įsitraukimas (motyvacija, savęs suvokimas, mėgavimasis procesu ir laiko planavimas);
- mokinių mokymosi strategija (kaip mokinys kontroliuoja, planuoja ir supranta mokymosi procesą ir jo rezultatus);
- mokomojo dalyko vertinimas (susidomėjimas mokomu dalyku, tema);
- faktoriai, siejami su tėvų (kaip tėvai formuoja vaikų mokymąsi ir požiūrį) ir bendraamžių įtaka (kaip mokinys supranta ir priima normas, elgsenas, požiūrius ir pagalbą būdamas tarp savo bendraamžių)¹³.

Ugdymo pasiekimų vertinimo tyrimai patvirtina akademinėje literatūroje išskirtus vidinius bei aplinkos veiksnius, kurie turi įtakos mokinių pažangos rezultatams. Kalbant apie namų aplinkos, kurioje vaikas auga, svarbą, 2016 m. PIRLS tyrimo duomenimis, vidutiniškai aukštesni skaitymo pasiekimai buvo mokyklose, kuriose mokėsi didesnis procentas mokinių iš geresnės socioekonominės padėties šeimų. Taip pat patvirtinamas teigiamas ryšys tarp metų, kuriuos vaikas dalyvavo ikimokyklinio ugdymo procese, skaičiaus ir aukštesnių jo skaitymo pasiekimų. Pabrėžiamas ir tėvų įsitraukimas į vaiko ugdymą ankstyvajame amžiuje – kaip rodo tyrimas, 39 proc.

¹¹ IEA, PIRLS: Trends in Reading Achievement, 2016. Prieiga: <http://timssandpirls.bc.edu/pirls2016/international-results/pirls/student-achievement/trends-in-reading-achievement/>

¹² IEA, PIRLS 2011 International Results in Reading, 2011. Prieiga: https://timssandpirls.bc.edu/pirls2011/downloads/P11_IR_FullBook.pdf

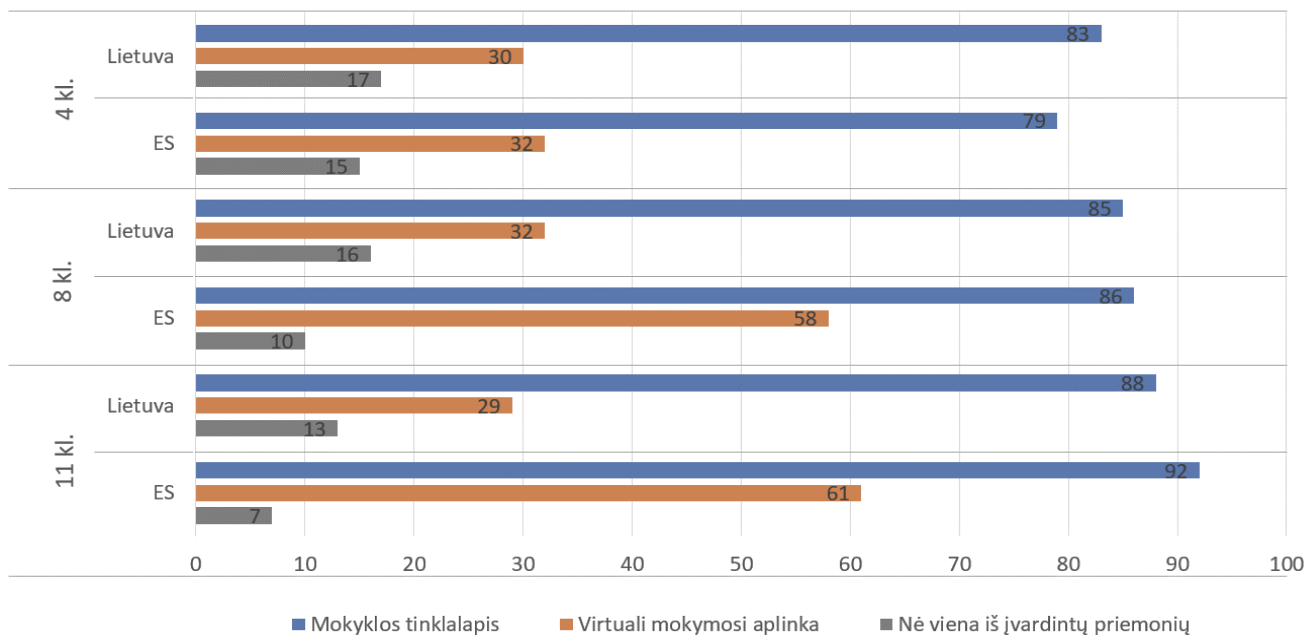
¹³ S. Hallam, J. Ireson, „Pedagogy in the Secondary School“, p. 68-97, kn. P. Mortimore „Understanding Pedagogy and Its Impact on Learning“, Paul Chapman Publishing Ltd, 1999; M. Swe Khine, Sh. Areepattamanni, „Non-Cognitive Skills and Factors in Educational Attainment“, Sense Publishers, 2016, p. 154-155.

vaikų, kurių tėvai ankstyvajame raidos periode juos įtraukdavo į skaitymo, kalbėjimo, istorijų pasakojimo ir dainavimo veiklas, demonstravo geresnius skaitymo pasiekimus lyginant su vaikais, kurie tokiomis veiklomis kartu su savo tėvais neužsiėmė¹⁴.

Vis didėjant IKT plėtrai ir svarbai ugdymo procese, svarbiu faktoriumi sudominti ir motyvuoti mokinius aktyviai įsitraukti į ugdymo procesą, o kartu ir demonstruoti gerus mokymosi pasiekimus, tampa švietimo įstaigų turimi ir naudojami resursai. IKT pasiūla ir vystymasis sparčiai auga, o iš Europos Komisijos atlikto tyrimo „Mokyklų apklausa: IKT švietime“ matyti, kad Lietuvos mokyklose gerai išvystytas interneto prieinamumas, dauguma mokyklų (apie 80 proc.) naudoja elektroninius dienynus, mokiniai gana gerai vertina savo IT gebėjimus (vidutiniškai 3 iš 4 balų, prilygsta ES vidurkiui). Tačiau tyrimo išvadose pabrėžiama, kad nors Lietuvos mokyklos aprūpintos aukšta interneto skvarba bei greičiu, to paties negalima pasakyti apie aprūpinimą kompiuteriais ir sudėtingesnių IT sistemų naudojimą mokymosi tikslais (žr. **Klaida! Nerastas nuorodos šaltinis.** Mokyklos Lietuvoje nėra aktyviai „prisijungusios“ (angl. *connected*), t. y., nenaudoja sudėtingesnių, įtraukesnių mokymo(si) procesą stimuliuojančių informacinių ir komunikacinių technologijų, ypač mokytojus, mokinius ir kitus bendruomenės narius sujungiančios virtualios mokymosi aplinkos. Lietuvoje tik 32 proc. mokyklų naudojami virtualiomis mokymosi aplinkomis, kai tuo tarpu ES valstybių narių vidurkis – 61 proc.

5 PAVEIKSLAS. MOKINIŲ, KURIE MOKOSI „PRISIJUNGUSIOSE“ MOKYKLOSE, DALIS

Mokinių, besimokančių informacines sistemas (tinklalapis, virtuali mokymosi aplinka) naudojančiose mokyklose, dalis (%)

¹⁴ IEA, PIRLS: What Makes a Good Reader: International Findings From PIRLS 2016“, 2016. Prieiga: <http://timssandpirls.bc.edu/pirls2016/international-results/pirls/summary/>

Šaltinis: sudaryta PPMI, remiantis European Schoolnet ir University of Liege Psychology and Education, „Survey of Schools: ICT in Education. Country Profile: Lithuania“, 2012.

Siekiant tobulinti ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo kokybę, strategijoje „Lietuva 2030“ numatoma būtinybė diegti mokinių kūrybingumui, ieškojimams ir tobulėjimui atviras mokymosi programas ir aplinkas, taip pat praktinių įgūdžių tobulinimo bazes, kurios prisidėtų prie aukštesnių mokinių gebėjimų ugdymo.

2014 m. patvirtintas Bendrojo ugdymo mokyklų, vykdančių pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, stiprinimo ir inkluzinio ugdymo plėtros 2014–2016 m. veiksmų planas nurodo konkretesnes gaires ir tikslus gerinant mokymo(si) kokybę. Šiuo dokumentu užsibrėžiama gerinti pradinio, pagrindinio ugdymo kokybę, plėtoti inkluzinio ugdymo prieinamumą bei mažinti ankstyvąjį pasitraukimą iš švietimo sistemos. Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo į bendrąjį ugdymą ir profesinį mokymą 2014–2016 m. veiksmų planas atliepia dinamiškos šių dienų visuomenės ugdymo poreikius, susietus su IKT integravimu į švietimo įstaigų tinklą. Planas holistiškai numato siekiamybę sukurti ir visose švietimo įstaigose įdiegti kūrybiškumui ir tobulėjimui būtinas informacinių ryšių technologijas.

Siekiant atliepti Lietuvos ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo srityje kylančius iššūkius ir išsikelti aiškius dešimtmečio tikslus, Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje numatoma gerinti mokinių ugdymo pasiekimus, kelti mokytojų kompetencijas bei sudaryti palankesnes sąlygas mokyklos bendruomenės savivaldai ir įsitraukimui (žr. 3 LENTELĖ. kartu skiriant ypatingą dėmesį mokinių individualumo ir motyvacijos mokytis skatinimui.

3 LENTELĖ. VALSTYBINĖJE ŠVIETIMO 2013–2022 METŲ STRATEGIJOJE NUMATYTI TIKSLAI IR JŲ SIEKTINOS REIKŠMĖS

TIKSLAS	MATAVIMO VIENETAS	PRADINĖ RODIKLIO REIKŠMĖ (METAİ)	SIEKTINA RODIKLIO REIKŠMĖ 2017 M.	SIEKTINA RODIKLIO REIKŠMĖ 2022 M.	AKTUALI RODIKLIO REIKŠMĖ (METAİ)
Mokinių, atitinkančių bent 3 (iš 6) tarptautinio penkiolikmečių mokymosi pasiekimų tyrimo PISA lygį, dalis:	Procentai		Vidutiniškai ne mažiau kaip 50	Vidutiniškai ne mažiau kaip 54	47,23 (2015) 49,73 (2018)
- skaitymo raštingumas		50,7 (2012)	47	49	47,9 (2015) 49,5 (2018)
- matematinis raštingumas		48 (2012)	49	51	48,2 (2015) 50,2 (2018)
- gamtamokslinis raštingumas		56,3 (2012)	55	56	45,6 (2015) 49,5 (2018)
Mokinių, nepasiekiančių 2 (iš 6) tarptautinio penkiolikmečių mokymosi pasiekimų tyrimo PISA lygio, dalis:	Procentai		Vidutiniškai ne daugiau kaip 20	Vidutiniškai ne daugiau kaip 15	25,06 (2015) 24,06 (2018)
- skaitymo raštingumas		24,3 (2009)	22	19	25,1 (2015) 24,3 (2018)

- matematinis raštingumas		26,3 (2009)	24	20	25,4 (2015) 25,7 (2018)
- gamtamokslinis raštingumas		17,0 (2009)	15	14	24,7 (2015) 22,2 (2018)
Švietimo įstaigas lankančių 4–6 metų vaikų dalis	Procentai	88,8 (2013)	90	95	91 (2018)
Pažangos ataskaitas paskelbusių mokyklų dalis	Procentai	1,3 (2011)	50	100	54 (2015) 65 (2018)

Šaltinis: sudaryta PPMI, remiantis Valstybine švietimo 2013–2022 metų strategija, ŠVIS, Lietuvos statistikos departamento, PISA, Eurostat duomenimis.

Atsižvelgiant į paminėtus iššūkius, 728 priemonė, orientuota į mokinių pasiekimų gerinimą, yra aktuali ir tinkama, nes jos tikslai ir remiamos veiklos atliepia strateginius tikslus ir plėtros atotrūkius. Priemonės finansavimo sąlygų apraše nustatyti reikalavimai projektams ir prioritetiniai atrankos kriterijai taip pat sudarė sąlygas intervencijos tinkamumui ir finansavimo prieinamumui:

- žemesnius pasiekimus demonstruojančioms mokykloms buvo numatyti didesni balai pagal naudos ir kokybės vertinimo kriterijus;
- papildomų balų projektams suteikė atliktas išorinis mokyklų vertinimas;
- buvo vertinamas projekto ugdymo organizavimo ir (ar) ugdymo tobulinimo idėjos inovatyvumas, jos įgyvendinimo būdų panaudojant gerą patirtį, mokslinius tyrimus ir rekomendacijas pasirinkimas ir atitikimas nustatytiems iššūkiams spręsti;
- didžiausia galima projekto finansuojamoji dalis sudarė net 98 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

Projektuose tai pat privalėjo dalyvauti konsultuojanti mokykla – geresnių mokinių pasiekimų negu veiklą tobulinanti mokykla (siekianti pagerinti rezultatus) pasiekusi mokykla, kuri dalinasi savo patirtimi su veiklą tobulinančia mokykla, siekdama pagerinti ir jos rezultatus, arba kita konsultuojanti organizacija ir/ar konsultantas, siekiant užtikrinti, kad veiklą tobulinančios mokyklos gautų jų poreikius atitinkančius patarimus ir konsultacijas dėl įgyvendinamų veiklų.

Kita vertus, interviu su projektų vykdytojais atskleidė, kad naudos ir kokybės vertinimo kriterijai dažnai buvo jiems sunkiai suprantami (dėl sudėtingų apskaičiavimo principų), todėl siekiant įvertinti galimybes dalyvauti projektų konkurse reikėjo išorės konsultantų pagalbos. Taip pat buvo pažymėta, kad didžiausią tikimybę gauti ES finansavimą turėjo vidutinius mokinių pasiekimus demonstruojančios mokyklos, o mokyklos, kurių mokinių pasiekimai žemiausi, gavo mažiau balų. Nors projektai, kuriuose veiklą tobulinančioje (-iose) mokykloje (-ose) daugiau kaip 30 proc. mokinių gauna nemokamą maitinimą, gavo papildomus 2 balus, jie buvo santykinai mažai reikšmingi, lyginant su kitais vertinimo kriterijais, o tai, atsižvelgiant į sąsajas tarp PISA rezultatų ir mokinių SEK statuso, mažino galimybes tikslingai nukreipti investicijas į žemiausius pasiekimus rodančius moksleivių mokymosi rezultatų gerinimą. Minėtina ir tai, kad pageidavimas mokykloms turėti atliktą išorinį vertinimą kartais ribodavo partnerių pasirinkimą – neturinčios šio vertinimo, tačiau motyvuotos mokyklos projekte nedalyvaudavo.

2. Investicijų poveikis mokinių pasiekimams

Siekiant įvertinti 728 priemonės 1 kvietimo projektų poveikį mokinių pasiekimams, buvo remiamasi projektų vykdytojų ir partnerių, o taip pat finansavimo negavusių mokyklų apklausų duomenimis, NMPP ir PUPP duomenimis ir interviu su projektų vykdytojais.

2.1. Projektams pasirinktos tobulinti sritys, vykdytos veiklos ir sukurti produktai

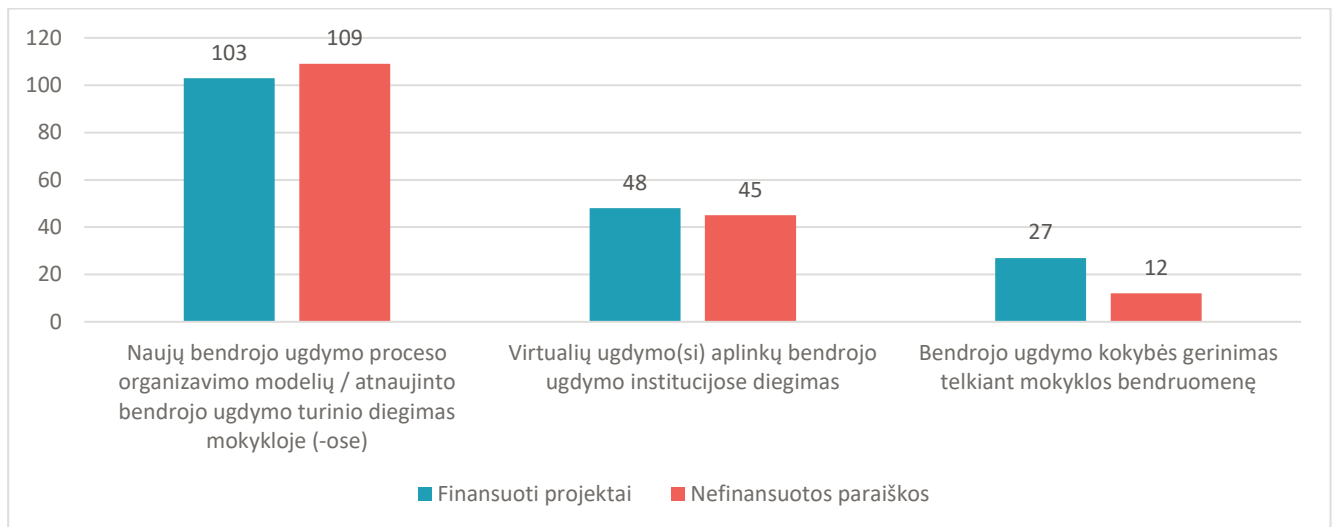
Vertinimo rezultatai parodė, kad finansavimą gavusius projektus vykdžiusios savivaldybės/mokyklos turėjo vieną esminį tikslą – pagerinti pasirinktų dalykų ir pasirinktų klasių mokinių mokymosi rezultatus. Apklausoje pateikdami atvirus atsakymus beveik visi respondentai įvardijo turėję tikslą – gerinti mokinių mokymosi rezultatus, tačiau rinkosi skirtingus šių rezultatų siekimo būdus ir metodus:

- kurdami inovatyvias, mokiniams patrauklias mokymosi aplinkas ir priemones, virtualią realybę;
- taikydami socialinio-emocinio intelekto, kūrybinio mąstymo, patyriminį, inkluzinį metodus;
- skatindami individualią mokinio pažangą ir motyvaciją mokytis;
- telkdami mokyklos bendruomenę ir įtraukdami į ją tėvus;
- stiprindami mokytojų ir mokinių dalykines ir bendrąsias kompetencijas;
- tobulindami ugdymo turinį, jo procesą ir kokybę.

Reikia pastebėti, kad nefinansuotų projektų atstovų atveju, atsakymai buvo trumpesni, mažiau konkretūs, pasitaikė atsakymų „nežinau“. Tokie duomenys gali rodyti, kad negavus finansavimo projektams ir didesnei daliai jų buvus neįgyvendintiems, ir pati informacija apie juos gana greitai pamirštama.

Kalbant apie veiklas, kurioms reikėjo priskirti projektus teikiant paraišką, daugiausia mokyklų pagal finansuotus projektus gavo paramą pirmajai veiklai – naujų bendrojo ugdymo proceso organizavimo modelių/atnaujinto bendrojo ugdymo turinio diegimui mokykloje (-ose); virtualių ugdymo(si) aplinkų diegimui – 48 mokyklos; bendrojo ugdymo (BU) kokybės gerinimą telkiant mokyklos bendruomenę pasirinko 46 mokyklos. Panašus pasiskirstymas buvo ir tarp finansavimo negavusių mokyklų (žr. 6 PAVEIKSLAS.).

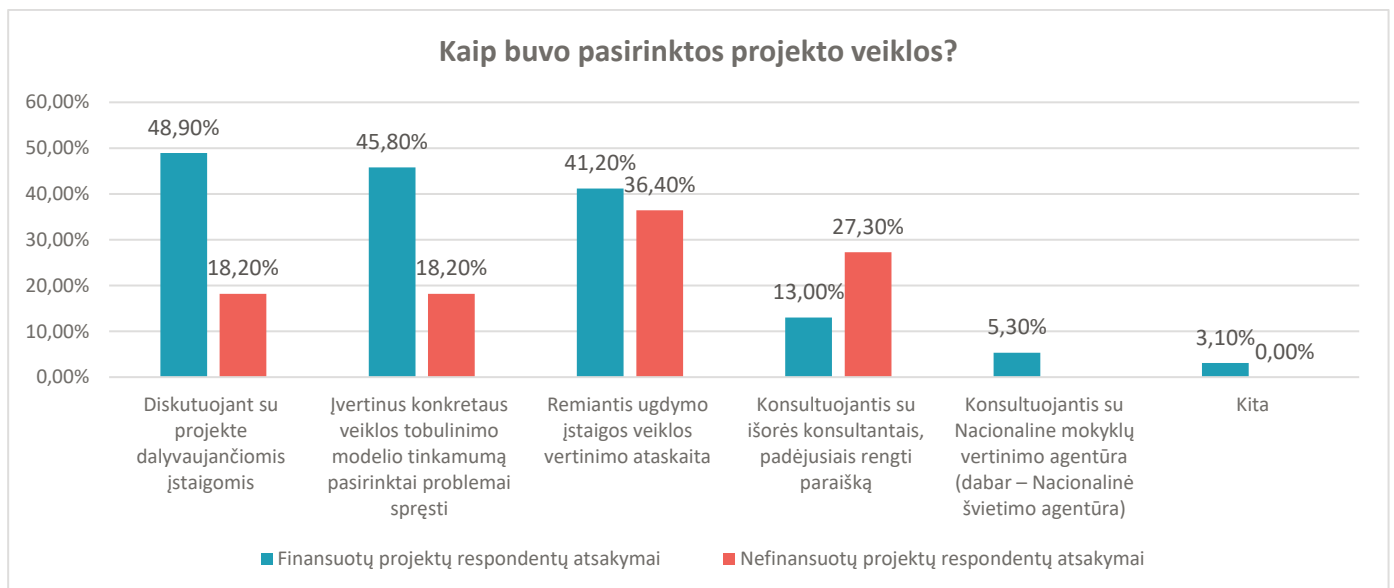
6 PAVEIKSLAS. RESPONDENTŲ PASIRINKTI ĮSTAIGOS VEIKLOS TOBULINIMO BŪDAI

Šaltinis: SFMIS duomenys.

Kaip matyti iš PPMI atliktų apklausų rezultatų, renkantis veiklą, kuri būtų veiksminga gerinant mokymosi rezultatus, finansuotų projektų vykdytojai daugiausia diskutavo su kitomis projekte dalyvavusiomis įstaigomis, taip pat skyrė laiko įvertinti veiklos tobulinimo būdo tinkamumą jų problemai spręsti, rėmėsi įstaigos veiklos vertinimo ataskaita (žr. 7 PAVEIKSLAS. Nefinansuotų projektų vykdytojai dažniausiai rėmėsi ugdymo įstaigos veiklos vertinimo ataskaita bei konsultavosi su išorės konsultantais (žr. 7 PAVEIKSLAS. Galima daryti prielaidą, kad būtent daugiau diskusijų su projekto partneriais bei dar geresnis išsilavinimas į patį veiklos modelį ir jo tinkamumą esamai problemai spręsti, galėjo būti lemiami veiksniai sėkmingoms projekto paraiškoms parengti.

7 PAVEIKSLAS. VEIKSNIAI, LĖMĘ VEIKLOS TOBULINIMO BŪDO PASIRINKIMĄ

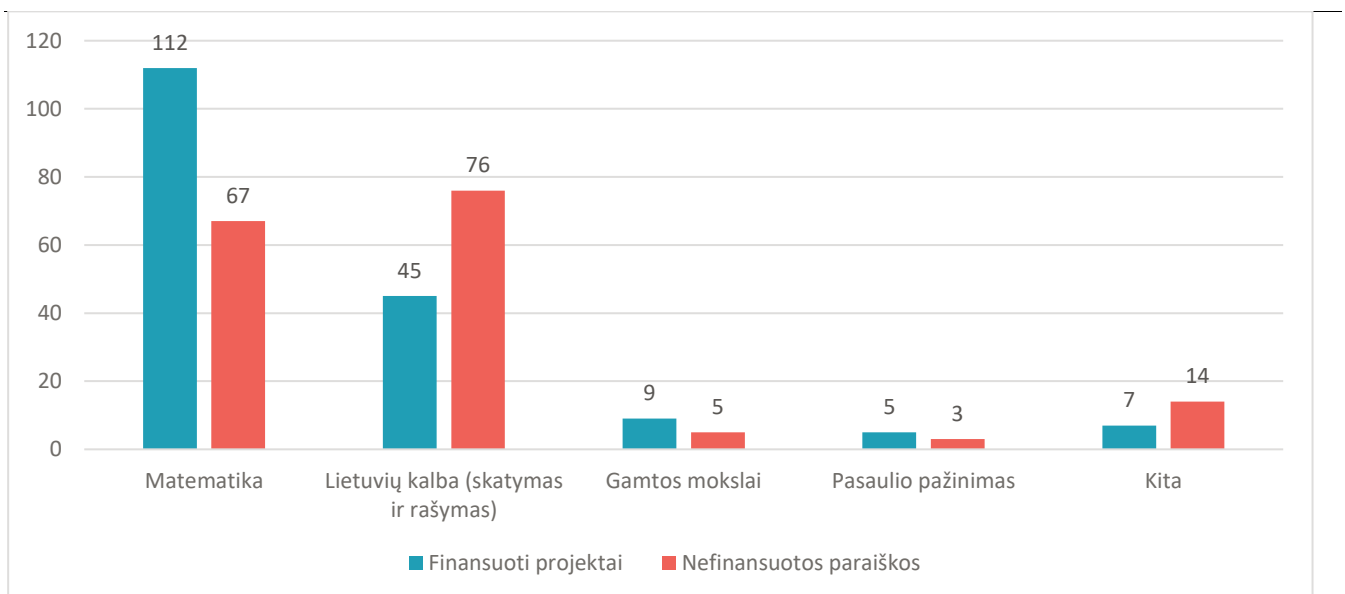

Šaltinis: PPMI vykdytos apklausos duomenys.

Interviu metu surinkti duomenys rodo, kad finansavimą projektui gavusios mokyklos rinkosi veiklos tobulinimo modelį, kuris, jų nuomone, geriausiai atitiko probleminę situaciją mokyklose ir galėjo būti tinkamai pritaikytas bei padėti spręsti esamas problemas. Taip pat svarbus veiksnys, anot interviu dalyvių, buvo siekis pasirinktais veiklos modeliais **kelti mokytojų kompetenciją, atnaujinti jų naudojamus metodus, ugdymo turinį**, labiau sudominti mokinius, organizuoti **naujas, technologijomis papildytas veiklas**. Neabejotinai buvo atsižvelgiama į mokymosi rezultatus mokyklos ir rajono lygmeniu bei pačių mokyklų jau turimą patirtį, pavyzdžiui, jeigu mokykla jau kelerius metus diegia inkluzinį ugdymą savo įstaigoje, ji gali siekti pasidalinti turima patirtimi ir tapti konsultuojančiąja mokykla bei pasiūlyti savo taikomą modelį ir kitoms mokykloms.

Dažniausiai finansavimą gavusiais projektais mokyklos siekė pagerinti matematikos mokymosi rezultatus, lietuvių kalbos (kartu vertinant skaitymo ir rašymo įgūdžių gerinimą) įgūdžius gerino perpus mažiau mokyklų, gamtos mokslų ir pasaulio pažinimo gebėjimus – 14 mokyklų (žr. 8 PAVEIKSLAS. Apklausų respondentai papildomai pažymėjo socialinių mokslų, taip pat rusų ir lenkų kaip gimtųjų kalbų skaitymo įgūdžių tobulinimą bei naujų metodų taikymą visų dalykų pamokose, bendrųjų gebėjimų tobulinimą. Projektų veiklų persilieėjimas (angl. *spill over*) į kitas sritis ir visų dalykų bei mokyklos specialistų įsitraukimas buvo minimi ir interviu metu. Nefinansuotų projektų mokyklos pirmiausia rinkosi tobulinti lietuvių kalbos (rašymo ir skaitymo), matematikos bei gamtos mokslų sritis (žr. 8 PAVEIKSLAS.

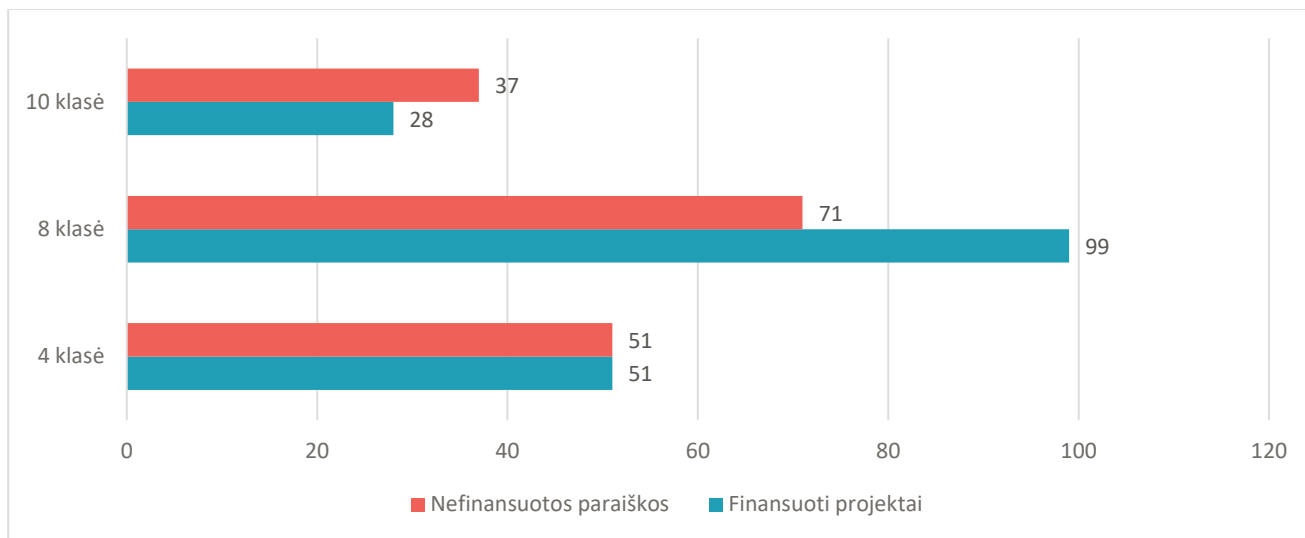
8 PAVEIKSLAS. TOBULINTI PASIRINKTOS MOKYMOSI SRITYS

Šaltinis: SFMIS duomenys.

Atsižvelgiant į mokymosi klases, daugiausia finansavimą veiklai tobulinti gavusių mokyklų siekė gerinti 8 klasės mokinių mokymosi pasiekimus, beveik dvigubai mažiau – 4 klasės ir mažiausiai 10 klasės mokymosi rezultatus; panašiai pasiskirstė ir nefinansuotas paraiškas teikusios mokyklos (žr. 9 PAVEIKSLAS.

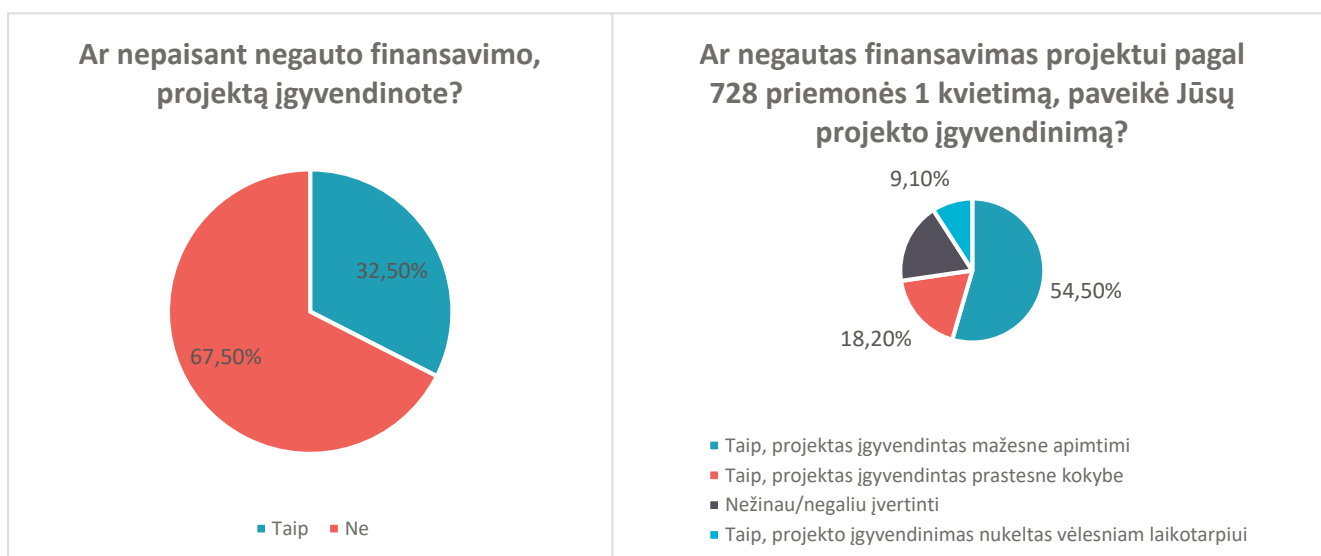
9 PAVEIKSLAS. MOKINIŲ KLASĖS REZULTATAMS GERINTI

Šaltinis: SFMIS duomenys.

Verta pastebėti, kad, remiantis apklausos duomenimis, 32,5 proc. finansavimo negavusių projektų vis dėlto buvo įgyvendinti arba šiuo metu yra įgyvendinami, tiesa, mažesne apimtimi (žr. 10 PAVEIKSLAS.). Šių projektų respondentai pažymėjo, kad projektai buvo įgyvendinti ugdymo įstaigos lėšomis, tačiau kaip esminį iššūkį išskyrė būtent finansavimo trūkumą (87,8 proc. respondentų) bei pažymėjo, kad ES finansavimas būtų užtikrinęs projekto įgyvendinimą (80,5 proc. respondentų) laiku arba pilna apimtimi.

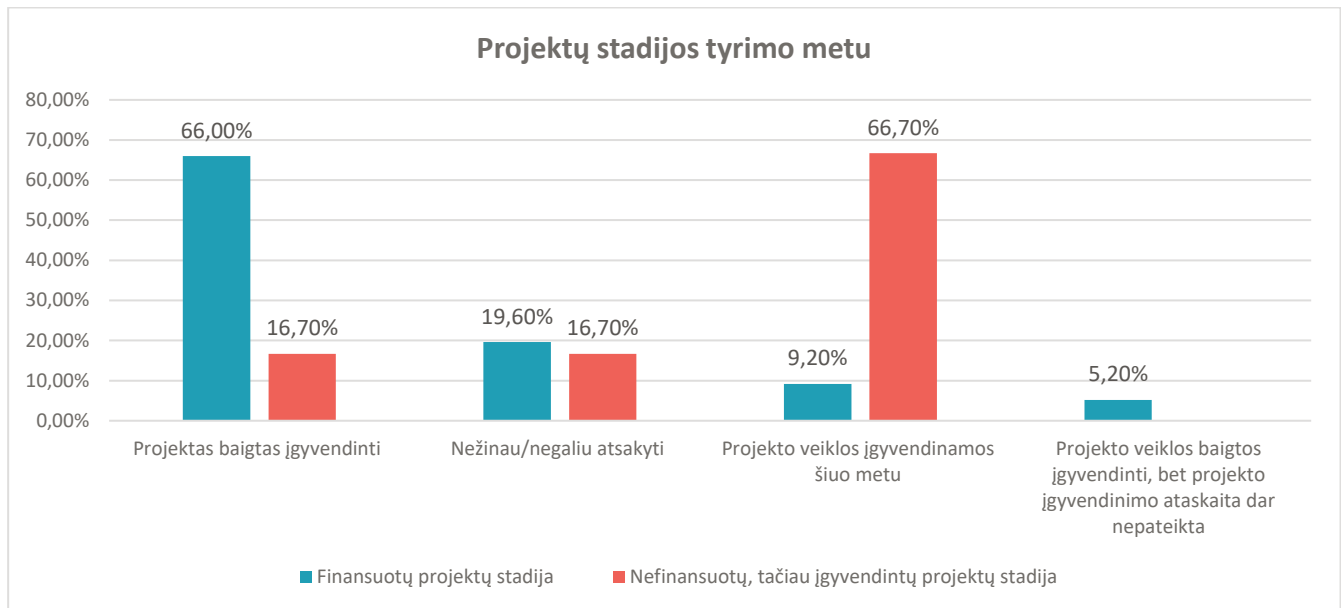
10 PAVEIKSLAS. NEFINANSUOTŲ PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO SITUACIJA

Šaltinis: PPMI vykdytos apklausos duomenys.

Esminis skirtumas išryškėja tarp finansuotų ir nefinansuotų projektų, žvelgiant į projektų įgyvendinimo stadiją. Respondentų teigimu, finansuotų projektų atveju, beveik visi projektai jau buvo įgyvendinti, todėl galima kalbėti apie rezultatus bei vertinti jų poveikį mokymosi pasiekimams gerinti. ES lėšomis nefinansuotų, bet visgi įgyvendinamų projektų atveju, terminai neišvengiamai keitėsi, todėl nemaža dalis yra įgyvendinama šiuo metu (žr. 11 PAVEIKSLAS).

11 PAVEIKSLAS.FINANSUOTŲ IR NEFINANSUOTŲ PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO STADIJOS

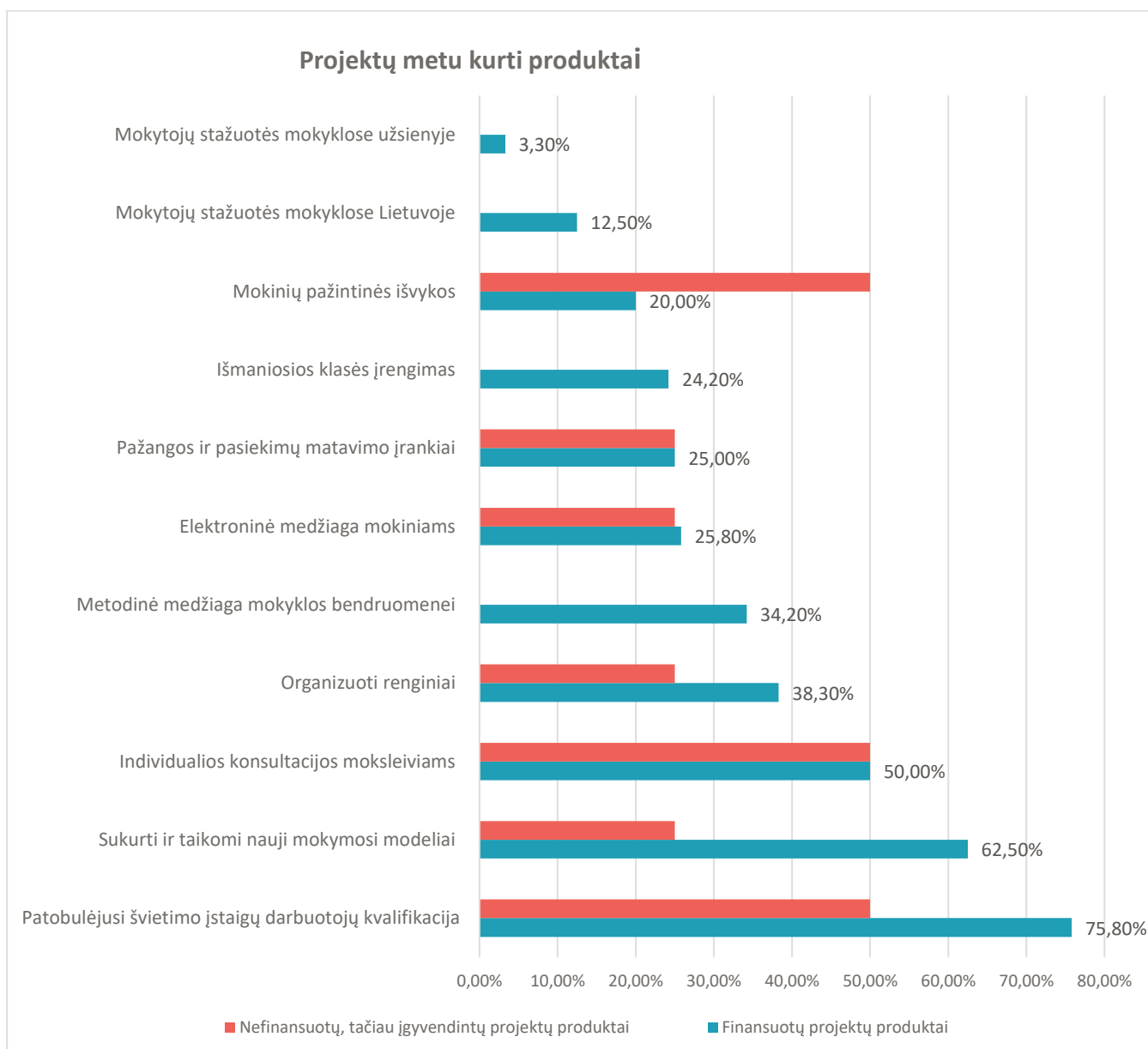
Šaltinis: PPMI vykdytos apklausos duomenys.

Projektų vykdytojų ir pareiškėjų apklausos parodė, kad kaip pagrindiniai projektų pasiekimai ir kuriami produktai buvo akcentuojama:

- patobulėjusi švietimo įstaigos darbuotojų kvalifikacija dėl intensyviai organizuotų mokymų mokytojams;
- naujų mokymosi modelių kūrimas;
- individualios konsultacijos moksleiviams.

Taip pat buvo organizuojami renginiai, kuriama metodinė medžiaga mokyklos bendruomenei, elektroninė medžiaga mokiniams. ES struktūrinių fondų lėšomis nefinansuotų, bet vis tiek įgyvendintų projektų metu buvo organizuojama nemažai mokinių pažintinių išvykų (žr. 12 PAVEIKSLAS).

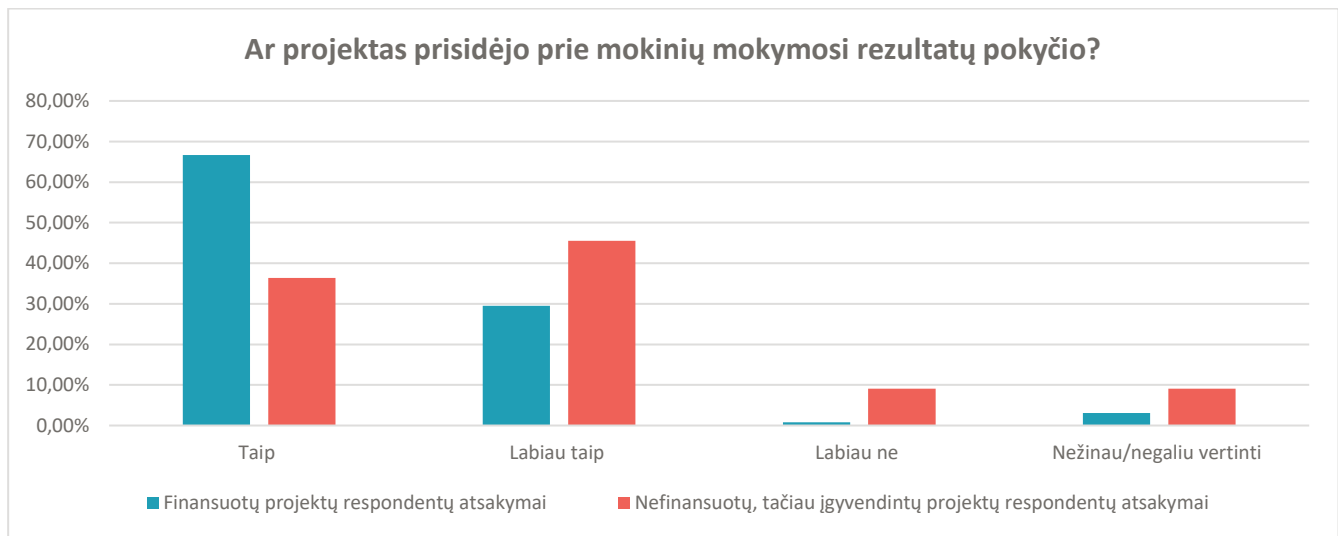
12 PAVEIKSLAS. PROJEKTŲ METU KURTI PRODUKTAI

Šaltinis: PPMI vykdytos apklausos duomenys.

Tokios pasirinktos veiklos ir projektų kuriami produktai rodo, kad pagrindinis dėmesys, siekiant pagerinti mokinių pasiekimų buvo skirtas **mokytojų kvalifikacijai ir įgūdžių tobulinimui, ugdymo turiniui ir mokymosi modeliams** kurti ir diegti bei mokiniams skirtoms **individualioms konsultacijoms**. Tiek interviu, tiek apklausų metu respondentai projektų rezultatus vertino kaip prisidedančius prie mokinių pasiekimų pagerėjimo. Apklausos dalyviai – 96,2 proc. finansuotų projektų vykdytojų ir partnerių atsakydami *Taip* arba *Labiau taip* tvirtino, kad projektas prie teigiamo mokinių mokymosi rezultatų pokyčio prisidėjo. Šiek tiek mažiau, 81,9 proc. finansavimo negavusių projektų atstovų taip pat pripažino projektų naudą mokinių pasiekimų gerinimui (žr. 13 PAVEIKSLAS.).

13 PAVEIKSLAS. PROJEKTŲ INDĖLIS Į MOKINIŲ PASIEKIMŲ GERĖJIMĄ

Šaltinis: PPMI vykdytos apklausos duomenys.

Atsižvelgiant į identifikuotas veiklas, projektais sukurtus rezultatus ir respondentų teigimu, tikėtiną projektų poveikį, kitame skyriuje pristatomi ES investicijų poveikio mokinių pasiekimams analizės rezultatai.

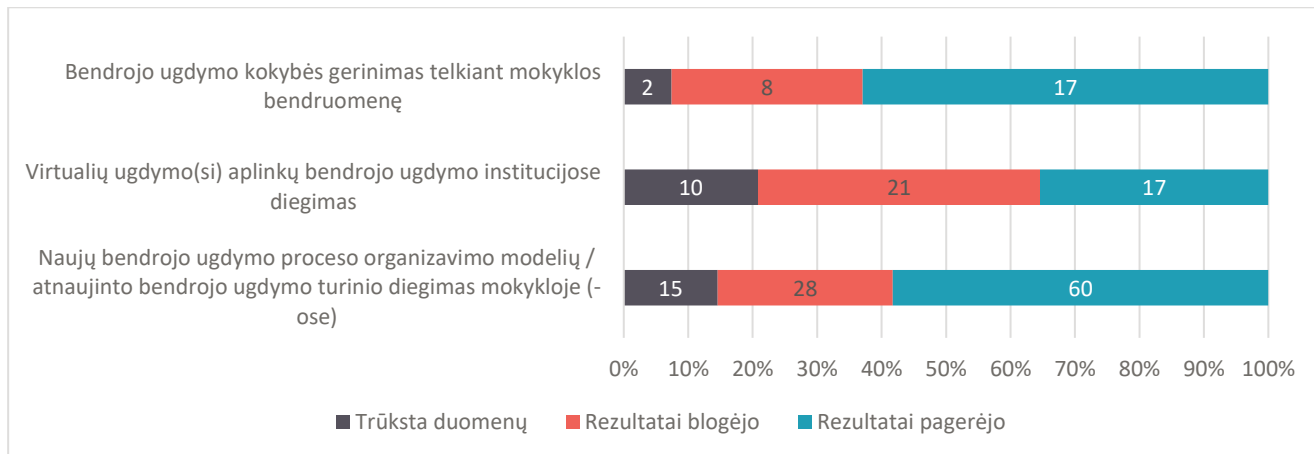
2.2. ES investicijų poveikio mokinių pasiekimų gerinimui įvertinimas

Mokinių pasiekimų pokyčiams įvertinti šioje atvejo studijoje buvo naudojami ES investicijas gavusių ugdymo įstaigų ir paraiškas teikusių, bet finansavimo negavusių mokyklų 2017 ir 2019 m. NMPP (4 ir 8 klasių) ir PUPP (10 klasių) duomenys. Pagrindinis šio vertinimo apribojimas yra tai, kad investicijų poveikis mokinių pasiekimams matuojamas remiantis duomenimis, kurie buvo surinkti dar nepasibaigus projektams: dauguma finansuotų projektų užbaigti 2019 m. pabaigoje, o mokinių pasiekimų patikrinimai organizuoti 2019 m. pavasarį. Taip pat 2019 m. nebuvo vykdomas 8 klasių mokinių lietuvių kalbos skaitymo ir rašymo pasiekimų patikrinimas, o pavienės projektus įgyvendinusios mokyklos NMPP 2017 arba 2019 m. nedalyvavo. Reikėtų įvertinti ir tai, kad mokyklos bendram balų vidurkiui ir jo pokyčiui reikšmingos įtakos gali turėti išsiskiriančios (labai mažos ar labai didelės) reikšmės tais atvejais, kai mokykloje yra mažas standartizuotus testus laikiusių mokinių skaičius (pvz. iki 5 mokinių). Siekiant atsverti šiuos duomenų apribojimus ir rizikas, vertinimui papildomai buvo naudojami projektų vykdytojų ir nefinansuotų paraiškų teikėjų apklausų rezultatai ir interviu metu surinkta informacija.

ES lėšomis finansuotus projektus įgyvendinusių mokyklų NMPP ir PUPP rezultatų pokyčių analizė rodo, kad mokinių pasiekimai pagerėjo net 63 proc. mokyklų, kurios bendrojo ugdymo kokybę gerino telkdamos mokyklos bendruomenę, taip pat rezultatai pagerėjo 58 proc. mokyklų, kurios kūrė ir diegė naujus ugdymo proceso organizavimo modelius arba atnaujintą ugdymo turinį. Savo ruožtu, net 44 proc. mokyklų, kurios diegė virtualias ugdymo(si) aplinkas, ugdymo pasiekimai 2019 m. blogėjo. Atlikti interviu parodė, kad neigiami pokyčiai galėjo būti susiję tiek su tuo, kad vykdant 2019 m. mokinių pasiekimų patikrinimus dar nepasireiškė teigiamas investicijų poveikis, nes reikėjo daugiau laiko prisitaikyti prie virtualios mokymosi aplinkos, tiek su besikeičiančiomis mokinių kartomis. Jeigu žvelgtume į absoliučius skaičius, daugiausia buvo mokyklų, kurios diegė naujus ugdymo

modelius ir/ar ugdymo turinį ir kuriose mokinių pasiekimai pagerėjo (žr. 14 PAVEIKSLAS. Bendrai mokinių pasiekimai pagerėjo 52,8 proc. mokyklų, kurios įgyvendino projektus pagal 728 priemonės 1 kvietimą.

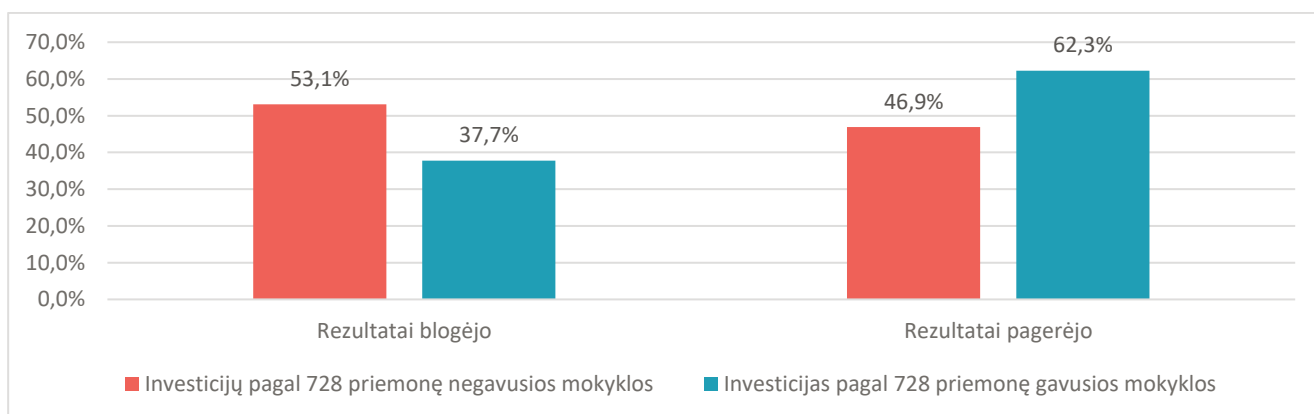
14 PAVEIKSLAS. ĮGYVENDINTOS PROJEKTŲ VEIKLOS IR MOKINIŲ PASIEKIMŲ POKYČIAI

Šaltinis: sudaryta PPMI, remiantis 2017 m. ir 2019 m. NMPP ir PUPP rezultatų analize

Lyginant 2017 m. ir 2019 m. NMPP ir PUPP rezultatus pasirinktose tobulinti mokymosi srityse ir klasėse, investicijas pagal 728 priemonę gavusiose ir negavusiose, bet paraiškas teikusiose mokyklose¹⁵, galima pastebėti, kad mokinių pasiekimai pagerėjo 62,3 proc. projektus įgyvendinusių mokyklų ir tik 46,9 proc. mokyklų, kurios finansavimo negavo (žr. 15 PAVEIKSLAS. Tokiu būdu grynasis ES investicijų poveikis mokinių pasiekimams pagal 728 priemonę siekia 15,3 proc. nuo visų analizuojamų mokyklų, kurių standartizuotų testų rezultatai yra prieinami.

15 PAVEIKSLAS. UGDYMO PASIEKIMŲ POKYČIAI 2017–2019 M. INVESTICIJAS PAGAL 728 PRIEMONĘ GAVUSIOSE IR NEGAVUSIOSE MOKYKLOSE

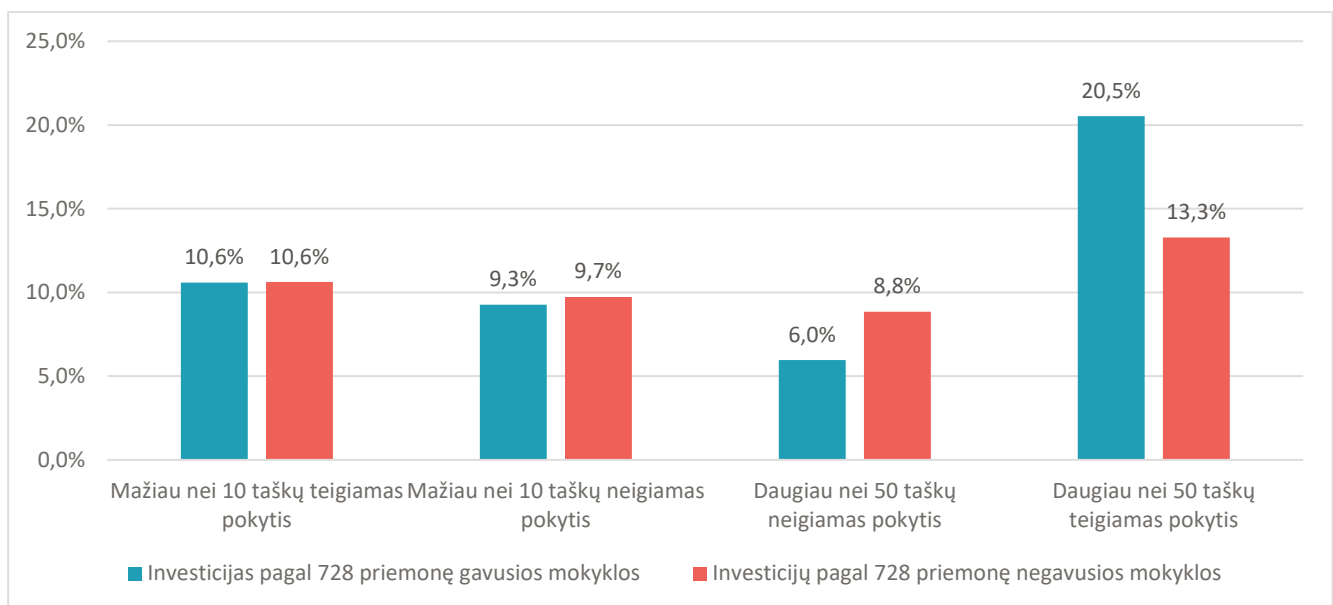

¹⁵ Čia ir toliau skaičiavimams buvo naudojami tik tų mokyklų, kurioms buvo prieinami NMPP ir PUPP duomenys už 2017 ir 2019 m., todėl procentai skiriasi nuo prieš tai pateiktų skaičiavimų, kuriose buvo atsižvelgiama į mokyklas, kurioms įvertinti trūksta duomenų.

Šaltinis: PPMI, remiantis 2017 ir 2019 m. NMPP ir PUPP duomenimis.

Investicijas pagal 728 priemonę gavusios ir jų negavusios mokyklos pagal pokyčių mastą demonstruoja beveik identiškus rezultatus, jei siekiame identifikuoti mažai reikšmingą (t. y., mažiau nei 10 taškų, kai šalies vidurkis yra 500 taškų) neigiamą arba teigiamą mokinių pasiekimų patikrinimų rezultatų pokytį. Tačiau mokyklose, kurios įgyvendino 728 priemonės projektus, rečiau pasitaikė dideli (daugiau nei 50 taškų) neigiami pokyčiai ir žymiai dažniau – 20,5 proc. palyginus su 13,3 proc. nefinansuotų mokyklų, buvo stebimi reikšmingi teigiami pokyčiai (žr. 16 PAVEIKSLAS).

16 PAVEIKSLAS. UGDYMO PASIEKIMŲ POKYČIŲ MASTO SKIRTUMAI INVESTICIJAS PAGAL 728 PRIEMONĘ GAVUSIOSE IR NEGAVUSIOSE MOKYKLOSE 2017–2019 M.

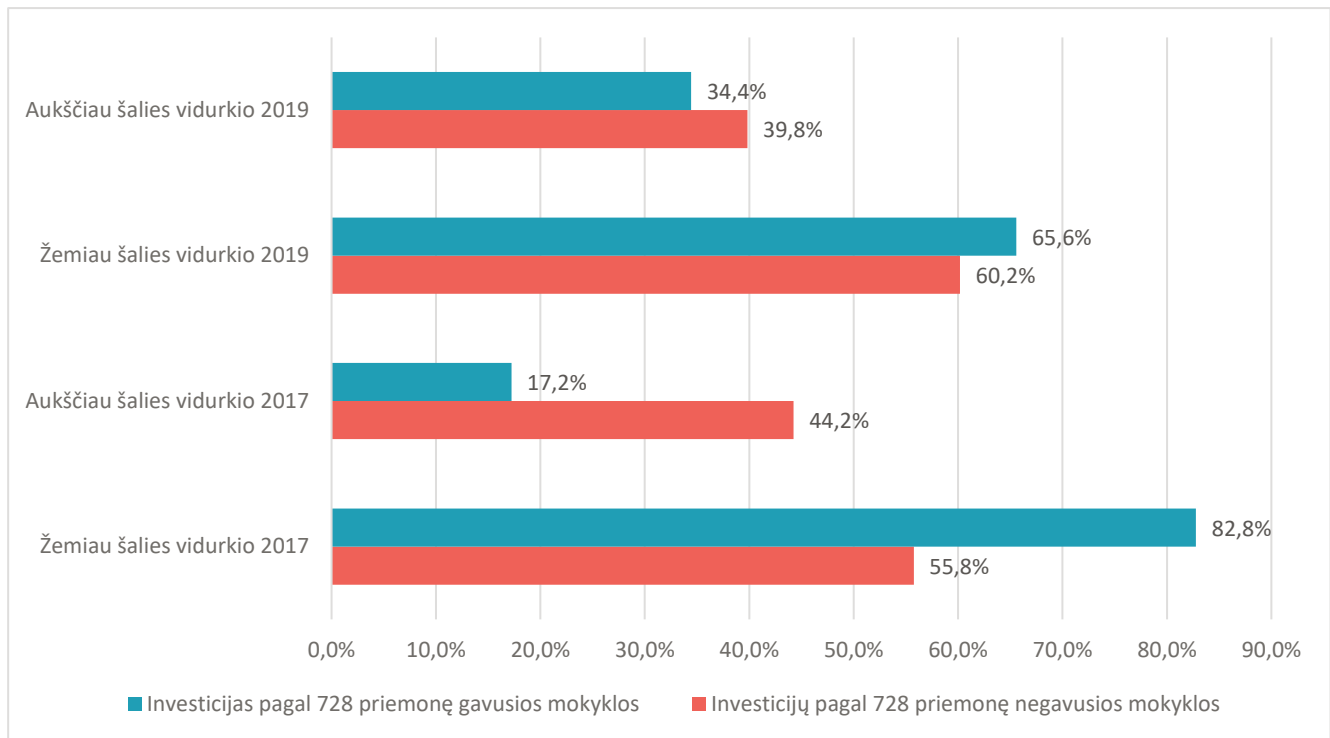

Šaltinis: PPMI, remiantis 2017 ir 2019 m. NMPP ir PUPP duomenimis.

LYGINANT MOKINIŲ PASIEKIMŲ ATOTRŪKIO NUO ŠALIES VIDURKIO POKYČIUS VEIKLĄ PAGAL 728 PRIEMONĘ TOBULINUSIOS MOKYKLOSE IR PARAIŠKAS TEIKUSIOSE, BET TOKIO FINANSAVIMO NEGAVUSIOSE MOKYKLOSE, AKIVAIZDU, KAD ES INVESTICIJOS Į MOKYKLŲ VEIKLOS TOBULINIMĄ ŽENKLIAI PRISIDĖJO PRIE UGDYMO PASIEKIMŲ SKIRTUMŲ MAŽINIMO, NES TARP PROJEKTUS ĮGYVENDINUSIŲ MOKYKLŲ NUO 82,8 PROC. IKI 65,6 PROC. SUMAŽĖJO TŲ, KURIŲ PASIEKIMAI BUVO ŽEMESNI UŽ ŠALIES VIDURKĮ IR NUO 17,2 IKI 34,4 PROC. (T. Y., DVIKUBAI) PADIDĖJO MOKYKLŲ, DEMONSTRUOJANČIŲ AUKŠTESNĮ NEI ŠALIES VIDURKIS, PASIEKIMŲ LYGĮ. SAVO RŪOŽTU, NORS IR SANTYKINAI NEDIDELI NEIGIAMI MOKYKLŲ, KURIOS NEGAVO FINANSAVIMO, MOKINIŲ PASIEKIMŲ PATIKRINIMO REZULTATŲ POKYČIAI ŠALIES VIDURKIO ATŽVILGIU RODO, KAD VIDUTINIŲ LAIKOTARPIU INVESTICIJOS Į VEIKLOS TOBULINIMĄ IR GERUS REZULTATUS DEMONSTRUOJANČIAS UGDYMO ĮSTAIGAS REIKALINGOS TAM, KAD BŪTŲ IŠLAIKYTAS AUKŠTAS PASIEKIMŲ LYGMUO (ŽR.

17 PAVEIKSLAS.

17 PAVEIKSLAS. ATOTRŪKIO NUO ŠALIES VIDURKIO POKYČIAI INVESTICIJAS PAGAL 728 PRIEMONĘ GAVUSIOSE IR NEGAVUSIOSE MOKYKLOSE 2017–2019 M.

Šaltinis: PPMI, remiantis 2017 ir 2019 m. NMPP ir PUPP duomenimis.

Nors standartizuotų testų rezultatų pokyčiai finansavimą gavusiose ir negavusiose mokyklose aiškiai parodo teigiamą ES investicijų poveikį mokinių pasiekimams, apklausų ir interviu metu surinkti duomenys rodo, kad tokio pobūdžio intervencijos poveikiui išmatuoti gali reikėti papildomų priemonių. Su projektų vykdytojais atliktų interviu metu išryškėjo, kad projektų rezultatų matavimas atsižvelgiant tik į paskutiniųjų metų standartizuotų testų rezultatus nebuvo itin tikslingas ir ne visada atspindėdavo realią situaciją. Lyginant 2017 m. ir 2019 m. standartizuotų testų pasiekimus, pirmiausia buvo susidurta su skirtingų mokinių kartų lyginimo problema – buvo lyginami skirtingą motyvaciją ir gebėjimus bei įgūdžius turėjusių mokinių (kai kuriais atvejais, teko lyginti stipriausias akademines klases su įvairių gebėjimų lygių mokinių klasėmis) rezultatai, taip pat skyrėsi ir pasiekimų patikrinime dalyvavusių mokinių skaičius.

Anot projektų vykdytojų, per dvejus projekto įgyvendinimo metus taip pat keitėsi kai kurių mokomųjų dalykų testų vertinimo sistema, užduočių sudėtingumas, mokinius rengę mokytojai. Šie veiksniai turėjo įtakos galutiniam mokymosi rezultatų pokyčių rezultatui. Be to, dėl pandemijos atšaukus standartizuotų testų patikrinimą 2020 m., kai kuriais atvejais mokymosi rezultatai dar matuoti per anksti – praėjus vos pusantų metų nuo projekto veiklų pradžios.

Atsižvelgdamos į ne visada tikslingą skirtingų mokinių kartų lyginimo situaciją, kai kurios projektuose dalyvavusios mokyklos matavo individualius projekte dalyvavusių mokinių rezultatus.

Vienoje iš interviu dalyvavusių gimnazijoje buvo taikyta individualios mokinio pažangos testavimo sistema. Projekto konsultantai fiksavo pažangą lygindami duomenis – 10 klasės mokinių matematikos pasiekimus – projekto pradžioje ir projekto pabaigoje. Remiantis atliktomis užduotimis, buvo atliekami individualios kiekvieno mokinio pažangos tyrimai, analizuojant atliktas užduotis drauge su mokiniais. Kaip projekto, kurio metu buvo siekiama diegti naujus mokymosi metodus, rezultatas buvo vertinama individuali mokinio pažanga.

Visi interviu metu kalbinti projektų vykdytojai teigė pastebėję:

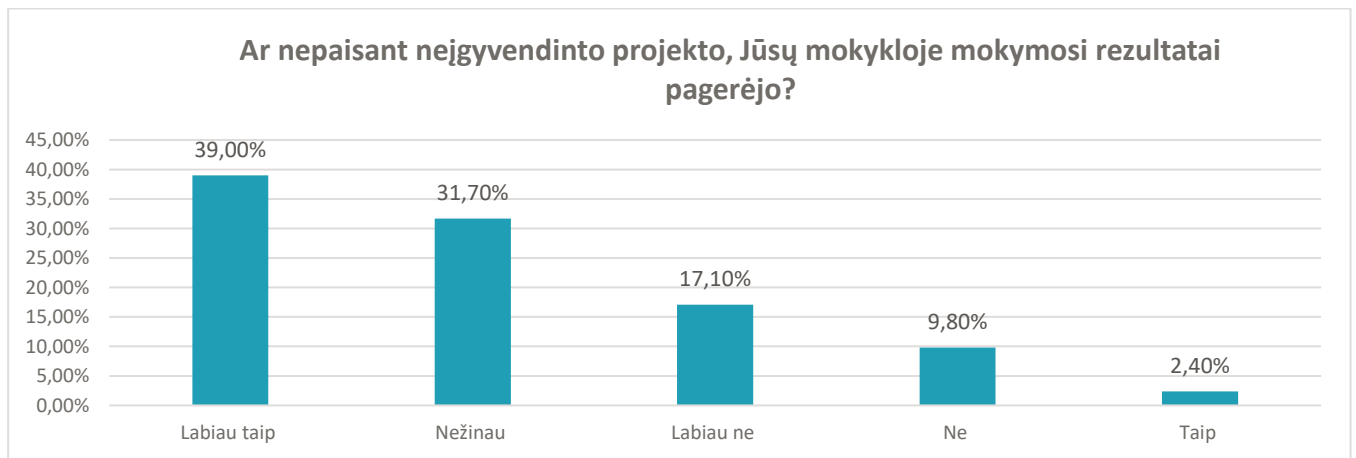
- individualią projekte dalyvavusių mokinių pažangą;
- sustiprėjusią prasčiau besimokiusių mokinių motyvaciją;
- aukštą mokinių mokymosi rezultatą regione;
- visų mokinių peržengtą standartizuotų testų išlaikymo kartelę.

Taip pat mokyklose buvo taikomos mokymosi rezultatų įsivertinimo praktikos. Taigi, projekto sėkmingumas matuotas žymiai plačiau negu tik atsižvelgiant į standartizuotų testų rezultatus.

Svarbu paminėti, kad vykdytų projektų metu net ir statistiškai nepagerėję mokinių mokymosi pasiekimai (pavyzdžiui, skirtumai mokyklose partnerėse) interviu dalyvių nebuvo vertinami kaip projekto nesėkmė prieš tai neatsižvelgus į platesnį projekto ir mokyklos kontekstą. Pavyzdžiui, vienoje iš mokyklų skaitymo pasiekimų pagerėjimas matuotas ir vertinant kitus pokyčius: mokinių aktyvumą bibliotekoje, virtualiose skaityklose, tarpusavio knygų rekomendacijas ir pan.

Reikia pažymėti, kad kaip ir NMPP ir PUPP duomenų analizės atveju, mokymosi rezultatų pagerėjimą apklausose fiksavo ir nefinansuotų bei neįgyvendintų projektų atstovai – apie 40 proc. jų teigė pastebėję teigiamus pokyčius (žr. 18 PAVEIKSLAS..) bei tvirtino, kad juos lėmė tinkamai pasirinkti veiklos tobulinimo modeliai, aktyvus mokyklos bendruomenės įsitraukimas bei dalykų mokytojų ir mokyklos vadovybės lyderystė.

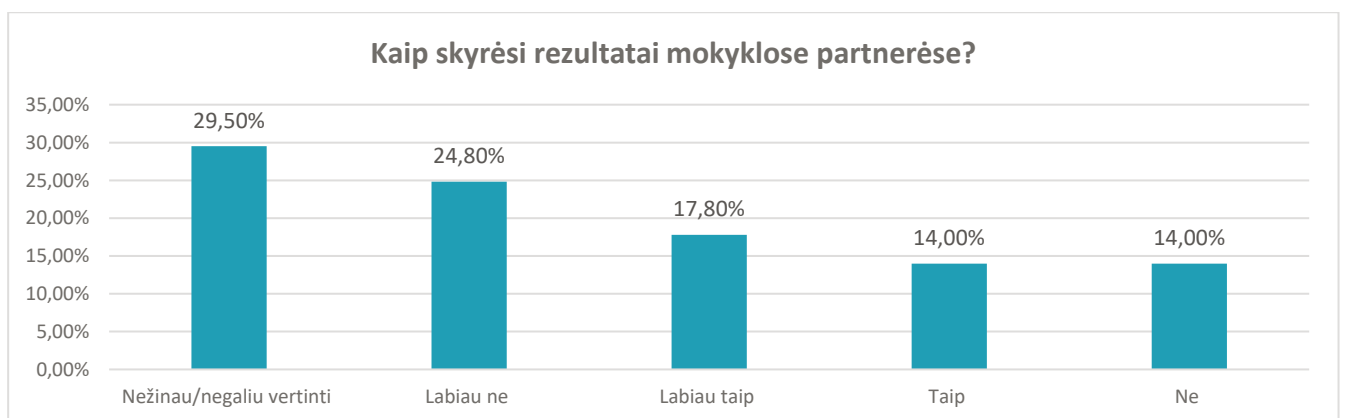
18 PAVEIKSLAS. NEFINANSUOTŲ IR NEĮGYVENDINTŲ PROJEKTŲ MOKYKLŲ REZULTATŲ POKYČIAI

Šaltinis: PPMI vykdytos apklausos duomenys.

Kalbant apie finansuotų projektų metu vykusius mokymosi pasiekimų pokyčius mokyklose partnerėse, didesnė dalis apklausos dalyvių – 29,5 proc. negalėjo įvertinti partnerių situacijos (žr. 19 PAVEIKSLAS.). Tai gali būti ir nepakankamo partnerystės užtikrinimo projektų metu požymis. Interviu metu minėta, kad projekto partneriai neretai daug mažiau dalyvauja projekto administraciniuose procesuose. Vis dėlto, 17,8 proc. respondent išskyrė pastebėję skirtingus rezultatus to paties projekto mokyklose jam pasibaigus (žr. 19 PAVEIKSLAS.). Interviu metu taip pat buvo pastebėta, kad partnerėse rezultatai kai kuriais atvejais skyrėsi ir tam didelę reikšmę, anot projektų vykdytojų, turėjo **mokytojų motyvacija** (skirtingų kompetencijų mokytojai mokyklose), **vadovybės požiūris**, **mokyklos komandos aktyvus įsitraukimas**, taip pat pačių **mokinių motyvacija ir įsitraukimas**. Partnerystė, jų nuomone, ypač svarbi patirties dalijimuisi ir refleksijoms tarp mokytojų.

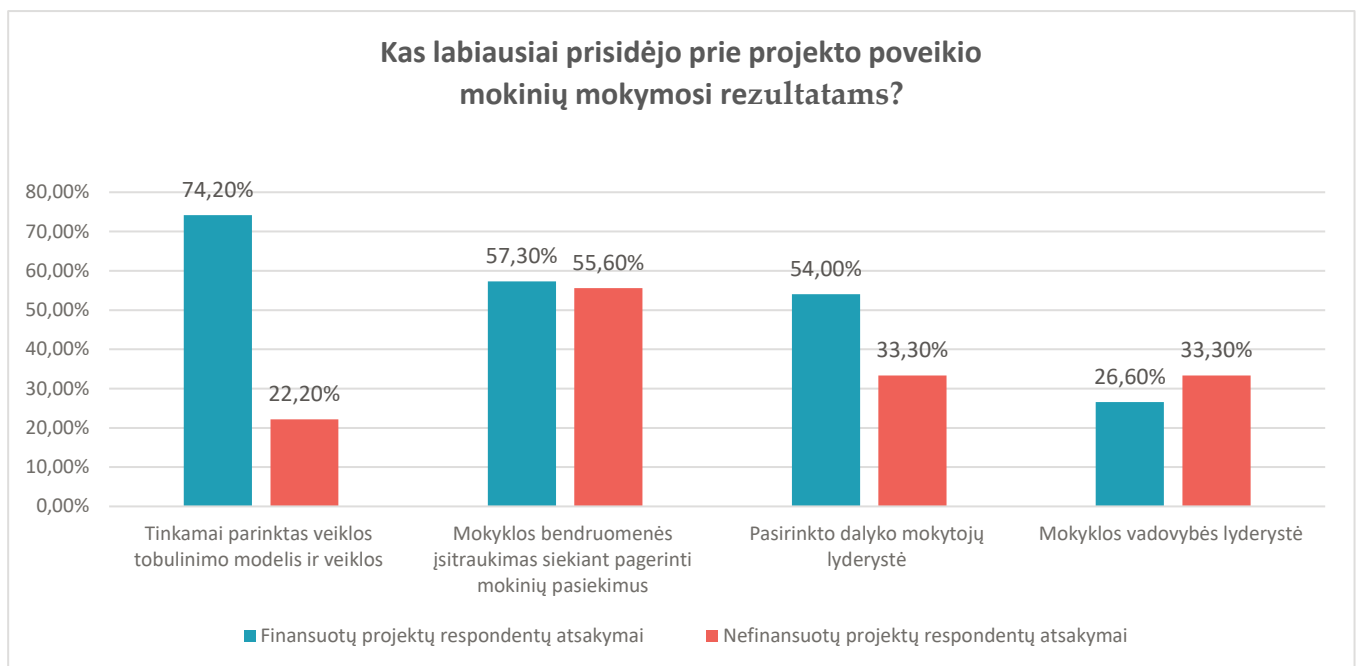
19 PAVEIKSLAS. PROJEKTO REZULTATAI MOKYKLOSE PARTNERĖSE

Šaltinis: PPMI vykdytos apklausos duomenys.

Vykdytų apklausų duomenys parodė, kad finansuotų projektų respondentai kaip didžiausią poveikį mokymosi rezultatams turėjusius veiksnius nurodo veiklos tobulinimo modelį ir pačias veiklas (74,2 proc.), taip pat bendruomenės įsitraukimą ir susitelkimą (57,3 proc.) bei mokytojų lyderystę (54 proc.). Nefinansuotų projektų apklausos dalyviai veiklos modeliui didelio dėmesio neskyrė (žr. 20 PAVEIKSLAS).

20 PAVEIKSLAS. PROJEKTO POVEIKIO MOKYMOSI REZULTATAMS VEIKSNIAI

Šaltinis: PPMI vykdytos apklausos duomenys.

Mokytojų mokymai ir naujos projekto patirtys prisidėjo prie žymaus mokytojų tiek profesinės kvalifikacijos, tiek bendrųjų kompetencijų tobulinimo, dažnu atveju sustiprėjo mokytojų motyvacija (žr. 4 LENTELE. ir 21 PAVEIKSLAS.). Finansavimas taip pat leido projektų metu pasitelkti asistentus pamokose bei taip skirti daugiau dėmesio kiekvienam mokiniui. Anot projektų vykdytojų, mokiniai labai vertino individualią pagalbą, asistentų ir mokytojų dėmesį, ekspertų apsilankymą.

4 LENTELĖ. MOKYTOJŲ KOMPETENCIJOS Į(SI)VERTINIMO PLATFORMA

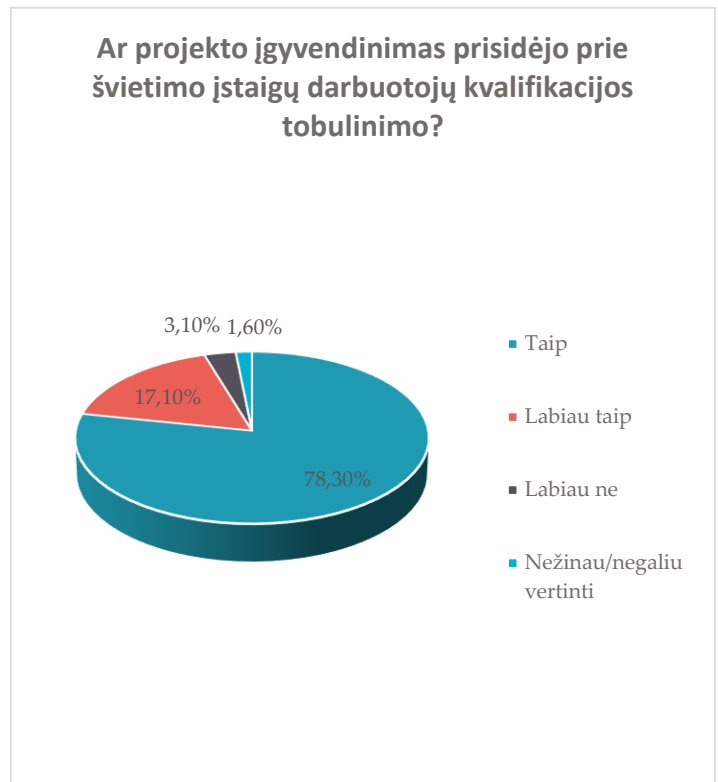
Vienoje iš projekte dalyvavusių mokyklų buvo sukurta ir įdiegta mokytojų kompetencijos įsivertinimo elektroninė platforma. Ja naudodamiesi mokytojai nusimatė siektinus tikslus, kuriuos pasibaigus numatytam laikotarpiui patys įsivertindavo. Mokytojų pasiekimus taip pat vertino ir mokyklos vadovas. Pasibaigus į(s)ivertinimo etapui, vyko pokalbiai tarp mokyklos vadovo ir mokytojų, o jų metu atsižvelgiant į konkrečias kompetencijas buvo sutarta, kuriam iš penkių kompetencijos lygmenų mokytojas gali save priskirti. Po grįžtamųjų pokalbių mokytojams buvo skiriamos motyvacinės priemonės – padėkos raštas, žodinis įvertinimas ar premija. Ši mokytojų į(s)ivertinimo platforma buvo pristatyta rajono mokykloms. Savivaldybė skyrė lėšų jos įsigijimui ir pritaikymui ir kitoms rajono mokykloms.

Šaltinis: interviu su projekto vykdytoju.

Remiantis interviu su projektų vykdytojais medžiaga, svarbų vaidmenį projektų kokybei ir rezultatams turėjo finansinė galimybė pasitelkti konsultantus, mokytojus praktikus, aukštos kvalifikacijos lektorius. ES struktūrinių fondų lėšos padėjo pritraukti ekspertų iš išorės, kurie konsultavo mokytojus tiek rengiant pamokas ir mokymosi užduotis, tiek mokantis naujų lyderystės ir kitų įgūdžių. Projektų vykdytojų vertinimu, įgyvendinus projektus, pasikeitė mokytojų darbo metodai, atsirado daugiau patyriminio, praktinio mokymo, eksperimentavimo, daugiau naudojamosi technologijomis, keitėsi netgi mokinių ir mokytojų santykis – tapo daugiau paremtas abipusiu žinių apsikeitimu (mokiniai neretai konsultuodavo mokytojus įvairiais technologiniais klausimais).

Reikšmingas buvo ir konsultuojančiųjų mokyklų vaidmuo, pavyzdžiui, rengiant mokinių pažangos stebėjimo ir vertinimo sistemas, dalinantis ekspertine patirtimi, žiniomis, įrenginėjant ir naudojantis virtualiosiomis erdvėmis ar naujais mokymo metodais (pvz., atvirkščios pamokos metodu, patyriminio mokymo metodu, inkluzinio ugdymo metodu ir pan.). Konsultuojančios mokyklos ir pačios teikė projektus kaip projekto vykdytojos, tačiau dažnesniu atveju jos buvo projektų partnerės.

21 PAVEIKSLAS. ŠVIETIMO DARBUOTOJŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMAS

Šaltinis: PPMI vykdytos apklausos duomenys.

Vienas iš interviu metu kalbintų projekto vykdytojų partnerių, tarp jų ir konsultuojančios mokyklos, ieškojo tam skirtoje svetainėje. Kadangi projekto metu siekė sukurti virtualią mokymosi aplinką, pasirinko geografiškai artimiausią panašaus pobūdžio išmaniąją klasę turėjusią mokyklą bei pasiūlė jai bendradarbiauti projekte. Mokyklai sutikus ir vėliau jau gavus finansavimą, konsultuojančioji mokykla rengė nemažai seminarų mokytojams, dalijosi patarimais, kaip dirbti virtualiose aplinkose siekiant gerinti mokinių rezultatus.

Interviu metu kalbinti projektų vykdytojai akcentavo mokyklos bendruomenės svarbą – mokinių, mokytojų, tėvų bendradarbiavimą, mokyklos administracijos palaikymą. Todėl neretai projekto metu vykdant užduotis buvo įtraukiama visa mokymosi bendruomenė – ypač pasirinkus mokymosi rezultatų gerinimą per bendruomenės telkimą. Tokiose mokyklose buvo stebima problema – mažas tėvų įsitraukimas į mokinių ugdymo procesą (ypač aktualus regionus aptarnaujančioms mokykloms). Anot projektų vykdytojų, mokytojų ir tėvų bendradarbiavimas, tėvų įsitraukimas į mokymosi procesą, mokytojų entuziazmas yra svarbus ir motyvuojantis mokinius veiksnys.

Viename iš vykdytų projektų vyko sistemingos mokytojų konsultacijos su tėvais ir mokiniais organizuojant individualius užsiėmimus tarp mokytojo, mokinio ir vieno iš tėvų. Tokių užsiėmimų metu sustiprėjo tėvų domėjimasis mokomuoju dalyku ir vaiko dalyvavimu pamokoje, buvo formuluojami bendri tikslai ir žingsniai jiems įgyvendinti.

Kitoje mokykloje mokytojai drauge su mokiniais dirbo grupėse – kūrė matematinius žaidimus, simuliacijas. Pats metodo tikslas – kūrybinis užduočių kūrimas esamuoju momentu. Vaikams dalį darbų atliekant namuose, aktyviai į procesą įsitraukdavo ir tėvai. Kas pusmetį buvo organizuojami komandiniai matematikos žaidimai, kuriuose komandą sudarydavo vienas iš tėvų, mokytojas ir keturi mokiniai. Minėtina, kad į šiuos žaidimus buvo įtraukti ir kiti, projekte nedalyvavusių, mokyklų mokiniai.

Mokyklos bendruomenės telkimas, mokytojų lyderystė kaip svarbūs veiksniai mokymosi rezultatų gerinimui buvo pažymėti ir apklausų metu. Mokytojų ir mokinių bendruomenės telkimas buvo svarbi ir kitas veiklas (ne tik mokymosi gerinimą telkiant bendruomenę) vykdžiusių projektų dalis, dažnai, projektų vykdytojų teigimu, lėmusi projekto sėkmę ir rezultatus. Taip pat reikšmingas buvo pačios mokytojų bendruomenės telkimas ir jų atsakomybių pasidalijimas, bendradarbiavimas ir dalijimasis patirtimi su mokyklų partnerių mokytojais.

Kalbant apie projektų metu išmoktas pamokas projektų vykdytojų dažniausiai akcentuotos šios:

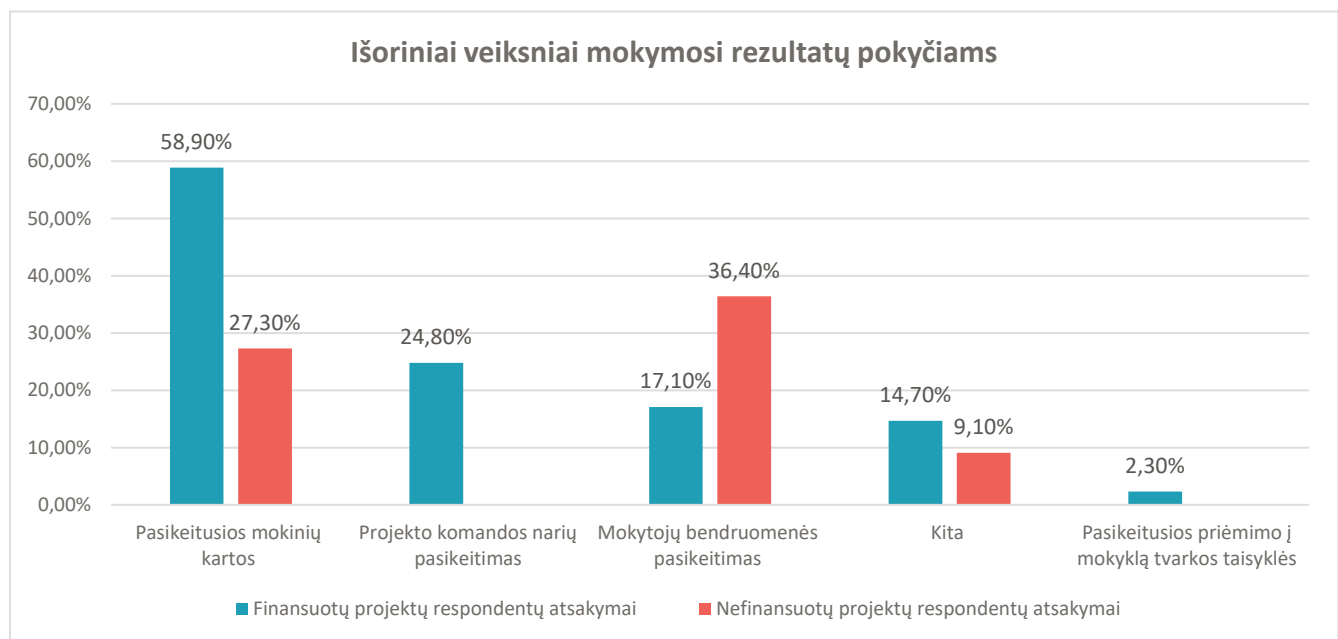
- mažesnė tikslų apimtis;
- dėl papildomų pamokų atsiradusio didelio darbo krūvio derinimo reikšmė;
- didesnis mažesnių renginių, diskusijų poreikis (masiniai renginiai turi mažesnę efektą mokiniams);
- trumpesnis projekto laikas;
- individualios atsakomybės paskirstymo ir prasmės matymo svarba;
- stipri bendruomenės įtrauktis;
- ilgesnio laiko tarpo pasidalijimams, refleksijoms skyrimo svarba;

- koordinatoriaus tarpininkavimo tarp mokytojų, konsultantų, partnerių reikšmė projektui ir koordinatoriaus darbui numatytos finansavimo galimybės;
- partnerių įsitraukimo svarba.

2.3. Projektų rezultatams įtakos turėjusių veiksnių identifikavimas

PPMI vykdytų apklausų metu jų dalyviai buvo paprašyti pažymėti svarbiausius, jų nuomone, išorinius veiksnius, dariusius įtaką projekto rezultatams. Tarp atsakymų labiausiai išskirtos pasikeitusios mokinių kartos (jau aptarta išsamiau šioje atvejo studijoje) ir projekto komandos bei mokytojų bendruomenės pasikeitimas (žr. 22 PAVEIKSLAS. . Taip pat reikia pažymėti, kad pateikdami atvirus atsakymus nemažai respondentų teigė išorinių veiksnių nepastebėję arba vardijo su pačiu projektu susijusius jo sėkmės faktorius.

22 PAVEIKSLAS. IŠORINIAI VEIKSNIAI MOKYMOŠI REZULTATŲ POKYČIAMS

Šaltinis: PPMI vykdytos apklausos duomenys.

Kalbant apie projektų administravimo procesą, interviu metu minėti gana komplikuoti paraiškos vertinimo kriterijai, kuriems išanalizuoti reikia skirti itin daug laiko, sudėtinga suprasti sąvokas, ypač projektą rengiant pirmą kartą. Trečdalis apklausos dalyvių – 34,1 proc. kaip kliūtį projekto rezultatams siekti taip pat įvardijo administracinę naštą. Projektų vykdytojai siūlytų kriterijus paprastinti, akcentuojant ir vertinant mokyklos iniciatyvą, motyvaciją, gebėjimus administruoti būsimą projektą ir pan. Vienas iš kalbintų projekto vykdytojų pabrėžė grįžtamojo ryšio įvertinus projektų paraiškas svarbą.

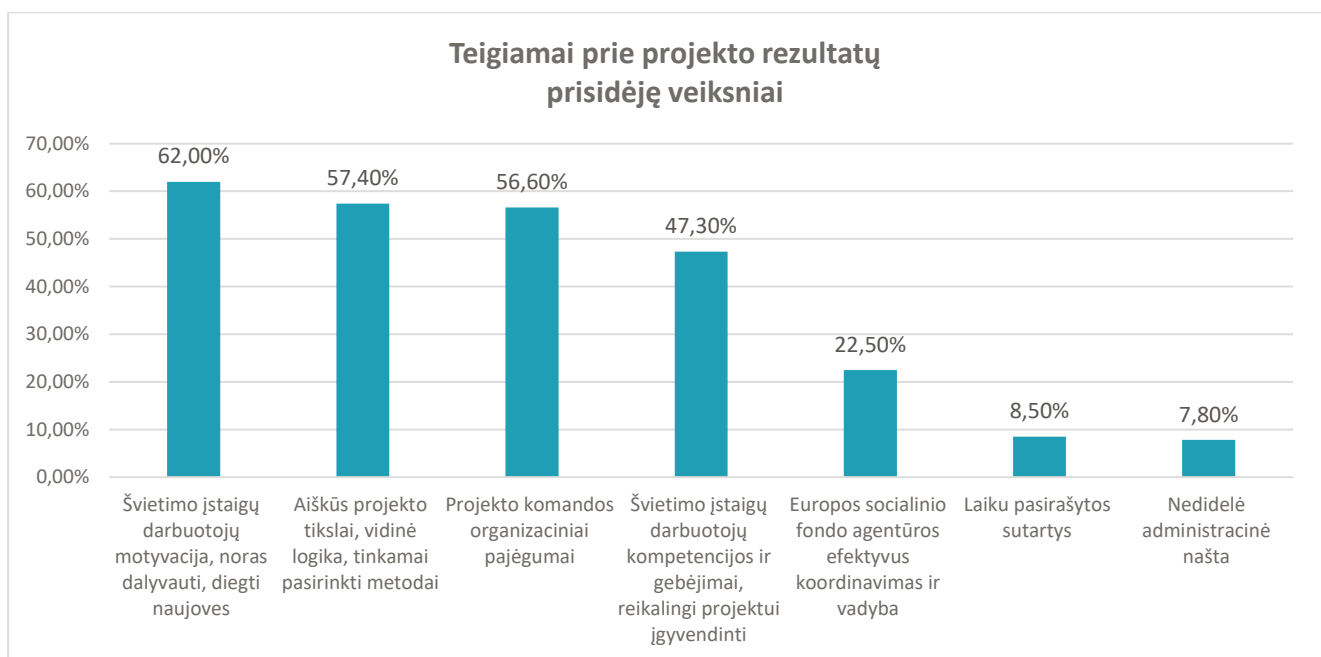
Taip pat buvo minimas vertinant paraišką taikomo mokyklų mokymosi rezultatų kriterijaus neaiškumas. Anot projektų vykdytojų, šis kriterijus apsunkina partnerių paieškos procesą, kadangi motyvuotos dalyvauti projekte

mokyklos nebūtinai šį kriterijų atitinka. Tokiais atvejais mokykla–projekto vykdytoja renkasi partneres tik pagal jų atitikimą numatytiems kriterijams, o ne motyvaciją ir bendrus tikslus.

Projektų metu mokytojams buvo apmokama už organizuotas veiklas ir tai buvo didžiulis motyvacinis faktorius, vis dėlto, kai kuriais atvejais dėl finansavimo ribotumų, jis nebuvo pakankamai užtikrinamas. Finansavimo ribotumas taip pat yra kliūtis projekto sėkmei – ribojamos finansinės išlaidos vienai mokyklai, mokytojų atlyginimams, kitoms smulkioms projekto išlaidoms, fiksuotoms kainoms pakeitimus daryti sunku. Pasitaikė atvejų, kai buvusios projekto partnerės atsisakė dalyvauti kituose projektuose būtent dėl nepakankamos finansavimo galimybės jų mokytojams.

Apklausų duomenys parodė, kad svarbiausi projekto rezultatams įtaką turėję veiksniai buvo ne administraciniai. Labiausiai akcentuota švietimo įstaigų darbuotojų motyvacija, aiškūs projekto tikslai ir tinkamai parinkti metodai, pati projekto komanda ir jos gebėjimas koordinuoti projektą (žr. 23 PAVEIKSLAS.). Apklausoje metu gauta nemažai atsakymų dėl esminių trukdžių projekto metu nebuvimo.

23 PAVEIKSLAS. TEIGIAMAI VEIKSNIAI, TURĖJĘ ĮTAKOS PROJEKTO REZULTATAMS

Šaltinis: PPMI vykdytos apklausos duomenys.

Taigi, nepaisant administracinių apribojimų ir neaiškumų, daugelis projekto vykdytojų ir ateityje planuotų, o kai kurie ir jau teikė paraišką panašaus pobūdžio projektams įgyvendinti. Beveik visi interviu dalyviai pažymėjo, kad, rengdami paraišką, buvo sėkmingai konsultuojami Europos socialinio fondo agentūros (ESFA) darbuotojų, dalyvavo agentūros rengtuose seminaruose, gyrė jos konsultantų kompetenciją bei pažymėjo, kad projekto rengimas suteikė daug žinių ir patirties.

Paklausti apie tvarių ir kokybiškų rezultatų gerinant mokinių mokymosi rezultatus užtikrinimą ateityje, apklausų dalyviai išskyrė:

- mokytojų indėlio reikšmę;
- finansavimo svarbą;
- didesnės mokytojų grupės įtraukimo poreikį;
- technologijų diegimo ir nuolatinio jų atnaujinimo reikalingumą;
- kūrybiško darbo būtinumą (neįsprendžiant mokinių į standartizuotų testų rėmus) vertinant individualią pažangą;
- mokyklos bendruomenės – mokinių, mokytojų, tėvų motyvaciją;
- galimybę daugiau mokytis per praktinę veiklą;
- ugdymo kokybę ir atnaujintą turinį, naujus mokymosi metodus;
- konsultantų, ekspertų pagalbą;
- mokymąsi mažesnėse grupėse;
- mokymus mokytojų kompetencijoms stiprinti;
- partnerystę tarp mokyklų;
- projektų tęstinumo būtinumą;
- aiškia ir nuoseklia švietimo strategiją nacionaliniu lygmeniu.

Atliktų interviu ir apklausų rezultatai parodė, kad vykdytų projektų rezultatai matuoti pagal daugiau kriterijų nei tik standartizuotų testų rezultatus. Be stebėtos individualios mokinių pažangos ir didesnės motyvacijos (fiksuotos tiek raštu, tiek žodžiu), mokytojų dalykinių ir bendrųjų kompetencijų ir mokyklos bendruomenių stiprinimo (įsitraukiant ir tėvams), svarbus veiksnys, anot projektų vykdytojų, buvo ir modernios technologinės aplinkos mokykloje kūrimas – tiek įrengiant virtualias aplinkas, tiek įsigyjant naujų modernių mokymosi priemonių, taip pat praktinių, patyriminių pamokų organizavimas.

Projektų vykdytojų teigimu, projektams pasibaigus mokymasis tapo labiau pritaikytas nuotoliniam darbui, technologijos geresnės kokybės, o mokiniai daug labiau motyvuoti mokytis tokiose aplinkose (kartais jose lieka ir pasibaigus pamokų laikui) bei gali praktiškai taikyti įgytas žinias. Taip pat ir mokytojai (įvairių dalykų, ne tik projekte pasirinkto) šias erdves ir priemones vis dažniau naudoja mokymosi procesui organizuoti bei dažnu atveju tęsia projekto veiklas.

Finansavimas projektams buvo labai naudingas ir nors yra galimybių projektus įgyvendinti ir be jo (tą rodo nefinansuotų, bet įgyvendintų projektų pavyzdžiai), tačiau tokie projektai dažnai būna mažesnės apimties, mokyklos negali įsigyti brangios technologinės įrangos mokiniams sudominti, padidėjęs mokytojų krūvis nėra apmokamas. Finansavimo galimybė motyvuoja mokyklos bendruomenę, padeda ją sutelkti, suteikia inovatyvių priemonių ir, kaip rodo tyrimo rezultatai, dažniausiai padeda įvykti didesniems pokyčiams.

Išvados ir pasiūlymai ateičiai

Atlikta priemonės 09.2.1-ESFA-K-728 „Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų veiklos tobulinimas“ poveikio mokinių pasiekimams vertinimo atvejo studija parodė, kad mokyklų įgyvendinti projektai turėjo ženklų poveikį mokinių pasiekimams, tiek vertinant NMPP ir PUPP rezultatų pokyčius, tiek kokybinius ir pačių ugdymo įstaigų identifikuojamus pasikeitimus jų veikloje:

- lyginant 2017 m. ir 2019 m. NMPP ir PUPP rezultatus pasirinktose tobulinti mokymosi srityse ir klasėse, buvo nustatyta, kad mokinių pasiekimai pagerėjo 62,3 proc. projektus įgyvendinusių mokyklų ir tik 46,9 proc. mokyklų, kurios finansavimo negavo;
- vertinant 2019 m. mokinių pasiekimų patikrinimus, galima teigti, kad mokinių pasiekimų pagerėjimai 52,8 proc. finansuotų mokyklų yra arti siektinos specifinio rezultato rodiklio reikšmės – 70 proc. mokyklų, kurios gavo ES finansavimą; tačiau dėl COVID-19 pandemijos į 2021 m. nukeltiems mokinių pasiekimų patikrinimų rezultatams įtakos gali turėti pasikeitusi mokymo organizavimo forma ir nuotolinis mokymasis;
- grynasis ES investicijų poveikis mokinių pasiekimams pagal 728 priemonę siekia 15,3 proc. nuo visų analizuojamų mokyklų, apie kurias yra prieinami standartizuotų testų rezultatai;
- projektų vykdytojai akcentuoja ne tik kiekybinius (mokinių pasiekimų), bet ir kokybinius pokyčius įstaigų veikloje – pasikeitusius mokytojų darbo metodus, daugiau patyriminio, praktinio mokymo, eksperimentavimo, naudojimosi technologijomis, pasikeitusius mokinių ir mokytojų santykius, dalijimąsi patirtimi tarp mokytojų ir mokyklų.

Svarbiausi veiksniai, turėję įtakos sėkmingam projektų įgyvendinimui ir rezultatams buvo vidinės projektų rengimo ir įgyvendinimo aplinkybės ir pajėgumai:

- švietimo įstaigų darbuotojų motyvacija;
- aiškūs projekto tikslai ir tinkamai parinkti metodai;
- projekto komanda ir jos gebėjimas koordinuoti projektą;
- motyvuoti ugdymo įstaigos darbuotojai.

Tačiau mokyklos, siekdamos gauti finansavimą pagal 728 priemonę ir įgyvendinamos projektus, susidūrė su neaiškumais ir kliūtimis, kurios mažino intervencijos patrauklumą, pavyzdžiui:

- neaiškūs ir sudėtingai apskaičiuojami paraiškų naudos ir kokybės kriterijai;
- partnerių pasirinkimo, siekiant atitikti kriterijus ir surinkti daugiau balų, o ne pagal turimus bendrus tikslus ir motyvaciją tobulinti veiklą, poreikis;
- vienai mokyklai galimo skirti finansavimo apribojimai projektu viduje.

Taip pat paraiškų naudos ir kokybės vertinimo kriterijai tik simboliškai (skiriant 2 papildomus balus iš 100) suteikė prioritetą toms mokykloms, kuriose daugiau nei 30 proc. mokinių gauna nemokamą maitinimą. Kartu su

žemesniais balais gaunamais už žemiausius demonstruojamus mokinių pasiekimus, tokie kriterijai nesuteikė arba suteikė labai mažai galimybių veiklą tobulinti mokykloms, kuriose mokosi daug žemesnio SEK statuso mokinių, nors tarptautiniai ir nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai rodo tiesioginį ryšį tarp SEK statuso ir mokinių pasiekimų.

Atsižvelgiant į šiuos atlikto ES investicijų pagal 728 priemonę poveikio mokinių pasiekimams vertinimo rezultatus, ateityje planuojant panašias intervencijas ir siekiant **tobulinti projektų atranką** reikalinga:

- didinti konkursinio finansavimo prieinamumą žemiausius pasiekimus demonstruojančioms mokykloms, nustatant atrankos kriterijus teikti prioritetą mokykloms, kuriose mokosi žemesnio SEK statuso mokiniai, teikti ekspertines (pvz., Nacionalinės švietimo agentūros darbuotojų) konsultacijas ir pagalbą inicijuojant ir rengiant projektus;
- mažinti vertinimo kriterijų skaičių ir jų skaičiavimo sudėtingumą taip didinant finansavimo patrauklumą toms mokykloms, kurios pačios rengia projektus, palengvinant partnerių pasirinkimą;
- svarstyti galimybę konkursinį finansavimą keisti **tęstine projektų atranka**, vertinimo metu daugiau dėmesio skiriant projektų vidinės logikos kokybei ir pasirinktų veiklų tinkamumui bei pagrįstumui, atsižvelgiant į tai, kad šie veiksniai teigiamai prisidėjo prie vykdytų projektų sėkmės ir juos galima įvertinti dar projekto inicijavimo ir rengimo etapu.

Ateityje siekiant **efektyviau investuoti lėšas ugdymo kokybei ir mokinių pasiekimams** gerinti, siūloma:

- intervencijos planavimo metu aiškiai apibrėžti siekiamą pokytį ir jo matavimo būdus bei **užtikrinti** poveikio įvertinimui reikalingų mokinių pasiekimų **duomenų rinkimą**, aiškiai apibrėžiant stebėsenos objektą: individualių arba pasirinktos mokinių kartos pasiekimų pokyčiai (pvz., šalies arba gyvenamosios vietovės vidurkio atžvilgiu) ir/arba tam tikros mokymosi pakopos pasiekimų pokyčiai (nepriklausomai nuo intervenciją patyrusios mokinių kartos);
- atlikti reguliarią duomenų apie mokinių pasiekimus analizę, siekiant identifikuoti intervencijos poveikį, mokyti iš politikos įgyvendinimo, skleisti ir viešinti gerąją projektų patirtį;
- derinti konkursinį finansavimą mokykloms, siekiančioms tobulinti veiklą pasirinktu ir tinkamai pagrįstu būdu (neapsiribojant 728 priemonės finansuotomis veiklomis), su tikslinių, planavimo būdu parengtų (pilotinių) intervencijų, orientuotų į individualų/mokinio lygmenį, įgyvendinimu žemiausius mokinių pasiekimus demonstruojančiose mokyklose.